

# ÚJ KELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ ז"ל

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20594. szám ■ 2015. február 19. csütörtök ■ 5775. svát 30.

## VÁLTÁS A HADSEREG ÉLÉN Gadi Eisenkot a Cáhál 21. vezérkari főnöke

**Természeténél fogva vezető, őszinte és szókimondó, mégis megfontolt az új vezérkari főnök. Egy kiszámíthatatlan, drámai gyorsasággal változó Közel-Kelet gyújtópontjában Izrael hadserege készen áll minden eshetőségre.**

Gadi Eisenkot tábornok már fiatal tisztként olyan akciók élén állt, amelyről ma sem lehet beszélni; mégis személyes levélben óvta Netanjáhu miniszterelnököt, hogy ne adjon utasítást Irán elleni támadásra, mert az általános konfliktusba torkollhat. Ez az egy mondat is elég lenne Gadi Eisenkotról, a Cáhál új vezérkari főnökéről, aki jó órában, február 16-án, hétfőn vette át a feladatot elődjétől, Benny Gantztól.

A váltás ünnepélyes ceremóniájára Tel Avivban, a vezérkar Rabin-bázisán került sor. Eisenkot vezérezredesi – ráv-áluf – rendfokozatot kapott, amely csak a vezérkari főnöknek jár. A váll-lapokon Binjámin Netanjáhu miniszterelnök és Mose Jáá-

lon honvédelmi miniszter (2002-től 2005-ig maga is vezérkari főnök) cserélte ki a rangjelzést. Az ünnepségen jelen volt Reuven Rivlin államelnök és a politikai és katonai vezetés számos személyisége.

Az új vezérkari főnök fogadta a katonai alakulatokat képviselő díszőrség köszöntését.

Benny Gantz, négy éves megbízatása leteltével visszavonuló vezérkari főnök ezekkel a szavakkal adta át a legfőbb parancsnokságot eddigi helyettesének és utódjának:

„Négy évvel ezelőtt kaptam a megbízást. Ez idő alatt megerősítettük határainkat, megfelelő választ adtunk minden kihívásra, és biztosítottuk készenlétünket minden eshetőségre. Ahol arra szükség volt, erőteljesen reagáltunk, és mindezen lépések igazolták jogosultságukat. Fontos, hogy szembenézzünk minden kihívással, amely a körzet láthatárán megjelenhetnek, de ugyanilyen fontos, hogy megfelelő viszonyt ápoljunk

szövetségeseinkkel.

Gadi, barátom, drága kincset bízok ma rád. Ez a díszőrség, amely előtt ellépsz, profi és gyakorlott hadsereget képvisel, amely készen áll minden küldetésre. Izrael népe szerencsésnek mondhatja magát, hogy téged tudhat a vártán.”

Benny Gantz szavaira válaszolva Gadi Eisenkot elismerését fejezte ki elődje Izrael biztonságáért tett kiemelkedő szolgálataiért. „Csodálatra méltó felelősséggel láttad el a rád bízott feladatot. Köszönöm, hogy egymás mellett vezetett utunk a vezérkar élén. Feszült és kihívásokkal teli időszakban élünk. A Közel-Kelet forrásban van, a jövő eseményei és szereplői kiszámíthatatlanok. Parancsnokságom alatt a



Cáhál kiemelten fogja kezelni az operatív készenlétet és az etikai tartást, hogy akármilyen erő is szükséges a védelemre, az rendelkezésre álljon.

Ígérem, az Izraeli Védelmi Hadsereget a tőlem telhető legnagyobb elszántsággal és értelemmel irányítom, Izrael Állama és polgárai védelmére.”

Mivel is zárhatná az egyszerű izraeli polgár ezt a jelképes eseményt, mint Dávid király, Izrael leghíresebb hadvezére zsoldárával:

*Az Örökkévaló erőt ad népének, az Örökkévaló békével áldja meg népét.*

Mert erő nélkül világunkban nem adják a békét!

**Halmos László**

### FEJ FEJ MELLETT A LIKUD ÉS A CIONISTA TÁBOR

A Kol Jiszráél, az Izraeli Rádió BÉT adója által rendelt Rafi Smith-féle felmérés szerint a Likud egy mandátummal vezet kihívója, a Cionista tábor (Hámáché né hácioni, a Máarách – Munkapárt és a Hátnuá egyesüléséből alakult bal-közép párt) előtt.

Ezzel együtt mindkét párt az általános arányokban gyengült a múlt heti felméréshez képest.

Jelentős, és a baloldal koalíciós esélyeit rontó tényező, hogy fenti felmérés szerint az egyesült arab lista 11-ről 13-ra növelte mandátumainak számát.

Ez rendkívül hátrányos a baloldal szá-

mára, ugyanis az arab pártok a múltban a baloldalt támogatták, míg legutóbb az arab blokk „megmondóembere”, Ahmed Tibi kijelentette, hogy az arab lista nem hajlandó csatlakozni semmilyen cionista párthoz, így a baloldalihoz sem.

Ez pedig, tekintve a zsidó szektor alacsony, és az arab szektor magas választási részvételi arányát, kifejezetten a jobboldalnak, azaz a Likudnak kedvez.

A SÁSZ pártból kivált Éli Jisáj „Jáchád” (Együtt) pártja a felmérés szerint 4 mandátumra számíthat, vagyis átlépi a 3¼ százalékos bejutási küszöböt.

**Halmos László**

### EHETI LAPSZÁMUNKBÓL:

- \* Terror Koppenhágában (3. oldal)
- \* Erzsébet királynő magyar udvarhölgye (4. oldal)
- \* Szeretettel várjuk az izraelieket (5. oldal)
- \* Vértestvériünk dr. William Schabas (6. oldal)
- \* A II. VH civil áldozataira emlékeztek (9. oldal)
- \* Alternatív Cion (11. oldal)
- \* A vita heve (13. oldal)
- \* A nagyváradi zsidó kórház története (17. oldal)
- \* Herzl emlékezete (19. oldal)
- \* Fenséges paradicsomos ételek (21. oldal)

**HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS  
ÜGYEKBE HÍVJA  
GEORG EDRI  
A 050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON.**



# Elhunyt Uri Orbach (1960-2015) miniszter

**Hosszú betegség után a jeruzsálemi Sáráj Cedek kórházban vasárnap 55 éves korában elhunyt Uri Orbach z"l nemzeti-vallásos újságíró, tanár, politikus.**

Katonai szolgálatát a heszdér-jesiva keretében a tüzéreknel töltötte le Kirját Smoná városban. Leszerelése után ugyanitt volt tanár. Tehetségét a Jediot Ahronot napilapban hosszú éveken át megjelent rovata és cikkei, a Gáláj Cáhál rádióban elhangzott műsorai, számos gyermekkönyve, ifjúsági regénye bizonyítja.

Orbach 2009-ben a Zsidó otthon (Hábájit



hájejudi) párt mandátumával jutott be a Kneszetbe. A legutóbbi Netanjáhu-kormányban 2013-tól a nyugdíj-ügyek minisztere volt.

Személyisége magában ötvözte a kiveszőben lévő európai zsidó intellektüel-tipust: a ragaszkodást az ősök hitéhez és hagyományához, a hatalmas világi műveltséget, és egy elbűvölő humort, amellyel előadásait, írásait fűszerezte.

Hétfőn délután több száz híve, kollégája és barátja kísérte utolsó útjára városában, Modiinban. Felesége és négy gyermeke gyászolja.

**Halmos László**

## NETANJÁHU VISSZAVONTA A BEAVATKOZÁSÁT AZ IZRAEL-DÍJ KIOSZTÓ BIZOTTSÁGOK TAGSÁGÁBA

**Benjámín Netanjáhu miniszterelnök Jehuda Weinstein államügyész levelét tiszteletben tartva visszavonta beavatkozását az Izrael-díjat odaítélő bizottságok összetételébe - közölte múlt pénteken az izraeli közszolgálati rádió.**

Csütörtök este az államügyész levélben arra hívta fel a miniszterelnök figyelmét, hogy a március 17-i izraeli választások előtti kampány érzékeny időszakában tartózkodnia kell az Izraeli-díjat kiosztó bizottságok összetételének megváltoztatásától.

Előzőleg csütörtökön az Izrael-díjra - az ország legrangosabb kitüntetésére - jelöltek közül többen is közölték, hogy visszavonják jelöltségüket, köztük David Grossman író. Azért is veszélybe került az irodalmi és a filmes elismerés idei kiosztása, mert miután a kormányfő politikai okokból kihúzta három professzor nevét a döntésre jogosultak köréből, szolidaritásból a bizottsági tagok többsége sorra bejelentette visszalépését.

A jeruzsálemi Miniszterelnöki Hivatal a Weinstein levélre írott válaszában közölte, hogy amennyiben Netanjáhu megnyeri a választáso-

kat, akkor egy új tanácsadó bizottság létrehozását tervezi, amely majd az Izrael-díjról döntő bírák kiválasztásának kritériumait határozza meg.

Az előzőleg kirostált irodalmi professzorok egyelőre nem közölték, hogy készek-e folytatni a kormányfői döntés miatt megszakított munkájukat.

David Grossman a tizes tévécsatornának azt nyilatkozta, hogy a „miniszterelnök gondolat-szabadság ellen uszító kampánya miatt” lépett vissza jelöltségétől. A palesztin állam megszü-

letését támogató politikai álláspontjáról ismert művész Netanjáhu lépését „cinikus és pusztító puccsnak” nevezte, amely „sérti a szellem és a lélek szabadságát”.

Ámosz Óz világhírű író is szembehelyezkedett a kormányfő döntésével, ő a kettes tévécsatornának azt mondta, hogy Benjámín Netanjáhu „nemcsak a bizottságot cserélné le, hanem az írókat és a bírókat is. Az az igazság, hogy ha tehetné, kicserélné a médiát is” - tette hozzá.

**MTI**

**Ó**rizetbe vettek hétfő délután öt fiatalokot, akiket azzal gyanúsítanak, hogy ők gyaláztak meg 250 sírt a kelet-franciaországi Sarre-Union zsidó temetőjében - jelentette be Philippe Vannier ügyész.

Tájékoztatása szerint a 15 és 17 év körüli fiatalok múlt csütörtökön forgatták ki a helyükből a 250 zsidó sírt. Mind az öt fiatal az elzászi régióból származik, egyiküknek sem volt még dolga a rendőrséggel.

A francia kormány vasárnap közölte, hogy az elzászi Sarre-Union zsidó temetőjében több mint kétszáz sírt gyaláztak meg. A bűncselekményt a zsidó közösség vezetőin kívül Francois Hollande államfő és Manuel Valls miniszterelnök is elítélte.

Nem ez az első alkalom, hogy Sarre-Union zsidó temetőjét meggyalázták: 1988-ban mintegy hatvan, 2001-ben pedig 54 zsidó sírt rongáltak meg.

**MTI**

## KERESKEDELMI NYITÁS AZ EURÁZSIAI TÉRSÉG FELÉ

**A szabadkereskedelmi övezet létrehozásáról folyó tárgyalások az Oroszországot, Kazahsztánt, Fehéroroszországot és Örményországot tömörítő Eurázsiai Gazdasági Unió (EaEU vagy EEU) és Izrael között áprilisban végső szakaszba érhetnek - mondta Avigdor Lieberman Izrael külügyminisztere az orosz ITAR-TASS hírügynökségnek.**

„Fontolóra vesszük és kidolgozzuk egy szabadkereskedelmi övezet létrehozását (az EEU-val). Egy ilyen egyezmény jelentősen növelheti kölcsönös kereskedelmünket” - mondta Lieberman, jelezve a jelentős haladást az ügyben.

A kirgizisztáni székhelyű AKI Press hírügynökség arról is beszámolt, hogy Izrael külügyminisztere egyeztetett Arkady Dvor-

kovich orosz miniszterelnök-helyettessel: „Beszéltünk erről. Reméljük, hogy a keretmegállapodás előkészítése áprilisban a befejező szakaszba érhet”.

Lieberman emlékeztetett, hogy Fehéroroszország, Kazahsztán és Oroszország vámuniója korábban hasonló megállapodást írt alá Vietnámmal is, majd hozzátette: „Ez volt az első hasonló modell, reméljük a miénk lesz a második”.

Az izraeli külügyminiszter szerint mindkét fél keményen dolgozott és elégedett az eredménnyel: „Ez egy összetett rendszer, egy komplex megállapodás, mely sok paramétert foglal magában: szabványosítást, vámeljárásokat és még sok mást, de a dolgok jól haladnak”.

**akipress**

**A** hét végén engedélyezték a közlést: a Ahaditengerészet január 19-én a Földközi tengeren feltartóztatott és átkutatott egy palesztin halászhajót. A háromfőnyi személyzet nem tanúsított ellenállást. A fedélzeten néhány rekesz nyers hal alatt robbanószeret találtak.

A személyzet tagjai kihallgatásukon elmondták, hogy a Hamász fegyveres szárnya, az Izzeddin el-Kasszám Brigádok megrendelésére próbálták a Gázai övezetbe csempészni a mintegy egy tonna súlyú, rakéták és aknavetők építéséhez szükséges robbanószeret.

A Sin-Bét szerint az egyiptomi rendőrség és hadsereg profi munkát végez a Szináj félszigetről a Gázai-övezetbe vezető csempészalagutak felfedése és megsemmisítése terén, a Hamász ezért a tengeri csempészetrel próbálja feltölteni fegyverraktárait.

**Halmos László**



# KÉT HETE JÖTT KI A BÖRTÖNBŐL A KOPPENHÁGAI MERÉNYLŐ

**Omar Abdel Hamid el-Hussein szombaton először egy szólásszabadságról tartott vitadélutánnak helyszínt adó kávézóra zúdított golyózáport, egy embert ölte és hármát sebesítve meg, majd a központi zsinagógánál lőtt fejbe valakit. A rendőrök vasárnap hajnalban végeztek vele. Két hete engedték ki a börtönből, ahol egy 2013-as késelés miatt ült.**

Rendőrségi források hivatalosan még nem erősítették meg a hírt, de a dán sajtó szerint Omar Abdel Hamid el-Hussein volt neve annak a huszonkét éves dán férfinak, aki szombaton két embert megölt, öt rendőrt pedig megsebesített egy koppenhágai kettős merényletben. Hussein először egy vitadélutánnak helyszínt adó kávézóra, a Krudttoendenre zúdított golyózáport, a rendezvény egy résztvevőjét ölte és három rendőrt sebesítve meg, majd órákkal később, éjfél után a Krystalgade utcában lévő koppenhágai központi zsinagógánál lőtt agyon egy férfit és sebesített meg még két rendőrt. A hajtóvadászat vasárnap reggel ötig tartott, amikor Hussein agyonlőtték a koppenhágai Nørrebro pályaudvar melletti lakásánál, ahol ő nyitott tüzet először a kivezényelt rendőrökre.

A nap folyamán tartott sajtótájékoztatókon a dán hatóságok Husseinről csak annyit árultak el, hogy a terrorelhárítás ismerte, arra viszont nincs bizonyíték, hogy valaha is járt volna Szíriában vagy Irakban. Este a DR közszolgálati rádió, a TV2 televízió és az Ekstra Bladet című lap szellőztette meg először, hogy kiról is van szó. Kiderült, hogy Hussein kisstílusú gengszter, akit illegális fegyverviselés és bűnszervezetben való részvétel miatt el is ítélték már. Az Ekstra Bladet írja, hogy a férfit legutóbb két hete engedték ki a börtönből, ahol súlyos testi sértésért ült., miután 2013 novemberében egy vonaton megkéselt valakit. Itt lehet megnézni egy képet róla.

Egy korábbi rendőrségi közleményből derült ki, hogy Hussein szombaton taxival hajtott el a kávézótól vissza egy lakásra a nørrebroi Mjølnerparkenben. Délután negyed ötkor érkezett és 4 óra 37 perckor távozott, de ekkor a biztonsági kamerák felvételei alapján még nem lehetett tudni, hogy kicsoda. Amikor tizenkét órával később, vasárnap reggel 4 óra 50 perckor visszatért, már várták. Mivel a rendőri felszólításokra, hogy igazolja magát, lövésekkel válaszolt, végeztek vele. A lakásban a nap folyamán házkutatást tartottak, amelyen szemtanúk szerint a helyszínelők aztán egy műanyag zsáknyi bizonyítékot gyűjtöttek össze.

A nyomozás részeként délután dán kommandósok razziát tartottak egy nørrebro-i internetkávézóban. Négy embert vettek őrizetbe, az egyiküket bilincsben vitték el a helyszínről – jelentette rendőrségi forrásokra hivatkozva a DR.

Ami az európai dzsihadistákat illeti – írja eközben a Daily Mail –, az országglakók számá-

hoz viszonyítva Belgium után Dániából vállalkoznak a legtöbben arra a kalandra, amelyet egy szíriai, iraki vagy jemeni út jelent és a harc a szunnita szélsőséges Iszlám Állam vagy az al-Kaida oldalán. A visszatérőket Nagy-Britanniától eltérően a skandináv országban egyébként nem átvilágítás és esetleg vádemelés, hanem rehabilitációs program várja. Ezt a programot amelyet eredetileg még azok számára indítottak el, akik Basár el-Aszad elnök rezsimje elleni szálltak be a szíriai polgárháborúba. Az állami jóindulat akkora, hogy a Szíriában harcoló dánok családja számára néha a hatóságok kutatják fel a tékozló fiút és engedik meg a Skype-beszélgetés lehetőségét is.

Helle Thorning-Schmidt dán miniszterelnök vasárnap reggel így nyilatkozott a kettős merényletről: „Ez egy szomorú reggel, részvétünket fejezzük ki és együtt érzünk az áldozatok családjával. Két ártatlan ember vesztette el az életét a Dánia elleni cinikus terrorcselekményben. (...) Biztatok mindenkit, hogy kövesse a hatóságok utasításait és legyen éber. Senki nem úszhatja meg a nyílt, szabad és demokratikus Dánia elleni támadást” – mondta a miniszterelnök.

A Krudttoenden kávézónál végrehajtott merénylet halálos áldozata az 55 éves dán filmrendező, Finn Nørgaard, a konferencia egyik résztvevője volt. A központi zsinagógánál egy fiatal önkéntest, a 37 éves Dan Uzant lőtték agyon egy bármicvó alatt, amelyen mintegy 80 ember vett részt. E második támadás miatt Menachem Margolin, az európai zsidó szervezetek ernyőszervezete, European Jewish Association (EJA) elnöke egy vasárnapi közleményben huszonnégy órás állami védelmet követelt a kontinens zsinagógáinak és zsidó kulturális központjainak. A rabbi szerint az Európai Unió nem lép fel kellő eréllyel az antiszemita támadások és a „burjánzó antiszemitizmus” ellen.

Thorning-Schmidt vasárnap egyébként elment a zsinagógába, ahol azt mondta, a zsidóság nagy és integráns része a dán társadalomnak. „Osztozunk a gyászban és együtt védjük meg Dániát a tegnap estihez hasonló támadásoktól” – hangsúlyozta a miniszterelnök aszszony. Thorning-Schmidt egy csokor virággal és főhajtással tisztelgett Uzan emléke előtt.

Dániában a szolidaritás egyébként tényleg működik. Késő délután a zsinagógánál több száz ember gyűlt össze részvétet nyilvánítani Uzan halála miatt. „Zsidó vagyok. Muzulmán vagyok. Keresztény vagyok. Dán vagyok. És nem hagyom, hogy a félelem uralkodjon” – hangzik az egyik meghatározó írásos üzenet. Koppenhágában most

nem is a félelem, hanem a megdöbbenés az úr. A Guardian riporterének, Angelique Chrisafisnek erről valaki azt mondja, várni lehetett, hogy bekövetkezik valami hasonló, de így is hatalmas a sokk, iszonyat, ami történt.

Az ügyben megszólalt Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök is, aki Izraelbe vándorlásra szólította fel a dán zsidóságot, a közlése szerint „nyílt karokkal” várt érkezésre viszont egyelőre várni kell, Jair Melchior dán főrabbi legalábbis visszaszólta Netanjahunak, leszögezve, a terror nem ok az Izraelbe történő kivándorlásra.

A két merénylet óta Koppenhága belvárosában hatalmas a rendőri készültség, az utcákon kommandósok cirkálnak, a levegőben helikopterek köröznek. Thorning-Schmidt a Krudttoenden elleni merényletet szombaton egyértelműen terrorista támadásként ítélte el. Párizst másolta – nyilatkozta eközben a merényletről az AFP-nek a januári terror három napjára, a Charlie Hebdo francia satirikus hetilap szerkesztőségében és egy kóser szupermarketben történt mészárlásra utalva Michael Gelvan, a Nordic Jewish Security Council nevű szervezet elnöke.

A Krudttoenden elleni merényletben a célpont minden valószínűség szerint a svéd karikaturista, Lars Vilks volt, aki a 2007-ben vont magára az iszlamista szélsőségesek haragját egy Mohamed prófétát kutya testében megörökítő rajzzal. Vilks ép bőrrel megúszta a kávézóra zúdított golyózáport.

Charlie Hebdo, Chapel Hill, Koppenhága. Nincs kompromisszum a szólásszabadságért vívott küzdelemben. És a bigottság elleniben sem – twittelte vasárnap Kenan Malik, a New York Times újságírója. Ettől függetlenül a németországi Braunschweigben a koppenhágai kettős merényletre hivatkozva „iszlamista támadás konkrét veszélye miatt” a kezdés előtt mindössze 90 perccel lefűjtak egy karnevált. „A pályaudvarra érkezők közül sokan már felvették jelmezüket, és nagyon csalódottak voltak, de nem akartunk semmilyen kockázatot vállalni” – mondta Thomas Geese braunschweigi rendőrségi szóvivő. **NOL**





# AKI ERZSÉBET KIRÁLYNŐ MAGYAR UDVARHÖLGYE (IS) VOLT

## INTERJÚ TROMBITÁS ZSÓFIÁVAL, MAGYARORSZÁG ÚJ TEL AVIVI KONZULJÁVAL

Fél évvel ezelőtt érkezett házába Trombitás Zsófia, hogy elfoglalja helyét a Magyar Nagykövetség vezető konzuljaként.

Ha első kérdésünk az lenne hozzá, hogyan lett külügyes, egyáltalán, hogyan lesz az ember diplomata, meglepődnénk a válaszon. Az út az ő esetében kanyargós, sűrű kitérőkkel, ideiglenes állomásokkal volt kikövezve. Mégis, az az érzésünk, hogy a sok, úgynevezett mellékvágány azért létezett, hogy Trombitás Zsófia megtalálja igazi helyét, a diplomáciát, és megérkezzen oda, ahova sorsa, élete rendelte.

Magas, elegáns nő, a hivatalos beszélgetés – interjú az új konzulasszonnyal – rövidesen barátságos alakul, ahol egy ember feltárja múltját, eddigi életét, és megismerteti a kérdezőt, és rajta keresztül az olvasót egy rendhagyó, még diplomatakörökben is különleges életúttal.

Nagyszülei a századforduló elején – az 1900-as évekről van szó – Magyarországról Amerikába vándoroltak. Édesapja, Trombitás Dezső Detroitban született. Miután a család a 20-as évek közepén visszatért Magyarországra, a fiatal amerikai középiskolai tanulmányait már Pápán végezte, ahol együtt tanult egy Krausz nevű diákkal, aki – az élet sokszor okoz furcsa meglepetéseket – később, a 60-as években, Los Angelesben akkortájt lett főrabbi, amikor Trombitás Dezső az ottani magyar református egyház, alapító lelkesze. A két régi jó barát ezt követően is szeretettel kísérte a másik életútját, bátorítva egymást az emigrációban.

Trombitás Zsófiának, aki Magyarországon, Komáromban született, bár vonzotta a diplomáciai pálya, édesapja 56-os tevékenysége és az amerikai emigrációban vállalt szerepe miatt esélye sem lett volna, hogy a Külügyminisztériumba kerüljön.

Mivel szerette a zenét, első diplomáját a Pécsi Tanárképző Főiskolán magyar ének-zene szakos tanárként szerezte.

Később látni fogjuk, hogy Zsófia életében semmi sem véletlen, minden, amit tanult, a későbbiekben hasznosítani tudta.

Két évig tanítgatta a gyerekeket, és bár nagyon szerette mun-



FOTÓ: TARDOS ZOLTÁN

káját, újabb állomáshoz érkezett. Bekerült a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetébe, ahol a „Magyar Nyelv Szépprózai Gyakoriságai Szótára” szótárszerkesztői munkacsoportjában dolgozott négy évig. Ez is olyan állomás volt, amely a későbbiek során szépen beilleszkedett további életútjába. Munkája során – többek között – megismerte a tudományos élet nemzetközileg elismert kutatóit és általuk a kreatív szellemiség és tudomány varázslatos világát.

Minden asszony életében eljön az a pillanat, amikor az anyaság, a gyermekei nevelése a legfontosabb számára. Zsófia hat évet töltött otthon gyermekeivel, a háztartási munka mellett szorgalmasan tanulva németül, és biztosítva, hogy férje, Tardos Zoltán festőművész és komputer-grafikus nyugodtan dolgozhasson és alkothasson.

Amikor a kis lurkók megnőttek, újabb kihívást keresett, és talált magának.

1990-ben került az Interkoncert – Budapest Művészeti Részvénytársasághoz. Művészeti menedzser lett, aminek köszönhetően megadott neki, hogy belülről ismerje meg a művészek és a művészeti intézmények sajátos világát, valamint a művészetmenedzselés nehézségeit, közben elsajátítva azt a képességet, hogy bármilyen nehéz helyzetben megtalálja magát és megoldást találjon megoldhatatlannak tűnő problémákra is. Azért is találta magát az ausztri-

ai „Donau” fesztiválon, a manézis közepén, ahol neki kellett – egy váratlan és kiszámíthatatlan kalamajka következtében – németül konferálnia a Budapesti Artista-képző iskola fiatal tehetségeinek fellépését. Dacára beugrásának, vagy talán azért is, a nagydíj nagy tapssal ünnepelte a fiatal művészek szereplését.

Külügyes pályafutását 1992-ben kezdte, a Protokoll Főosztályon.

– Nagyszerű érzés volt ezekben az években a Külügyminisztériumban dolgozni – mondja. – Magyarország politikai értelemben elismert országgá vált. Magas rangú vendégeket fogadhattunk.

Kiderült, minden, amit tanult, megélt, átélt, új munkakörében felhasználhatóvá vált, szüksége lett rá. Elsősorban angol és német nyelvismeretére, valamint kulturális háttérére és szervezési képességére.

Éppen csak megmelegedett új munkahelyén, amikor Borisz Jelcin érkezett magyarországi látogatásra. Feleségestől persze. Az elnökné asszonyt Trombitás Zsófia kísérte budapesti körútja során. Ott, akkor kitanulta a mesterség csínja-bínját. Szüksége is volt rá, mert rövidesen olyan feladatot kapott, ami nagyjából egy életben egyszer jut ki egy embernek, és közel sem mindenkinek.

1993 májusában II. Erzsébet brit uralkodó érkezett vendégségbe Magyarországra. A négy napos program alatt Zsófia kísérhette a királynőt a budapesti és a vidéki programok során. A százfős dísz-

vacsorára, amelyet Erzsébet királynő adott a magyar előkelőségek tiszteletére, Trombitás Zsófia a díszes királynői meghívón, mint az uralkodó magyar udvarhölgye szerepelt. Ha belegondolunk, káprázatos karrier egy kezdő külügyes számára.

– A továbbiakban adódott még alkalma arra, hogy különleges, egyfajta királyi protokoll szakértői tudását kamatoztathassa? – kérdeztem.

Kiderült, hogy – úgy mond – sorban álltak nála az előkelőségek. Lehetősége nyílt a brit trónörökös, Károly herceget, Beatrix holland királynőt, Takamado japán herceget és feleségét, valamint Siringhorn thai hercegnőt kísérnie magyarországi látogatásaik során.

Közben, a munka mellett talált időt magának arra is, hogy a Corvinus Egyetemen megszerezze második diplomáját, a szakokleveles külügyi szakértői diplomáját és letegye a középfokú francia nyelvvizsgát.

1996-ban „igazi” diplomáciai kiküldetés következett, miután 1996-ban elnyerte a washingtoni kulturális és oktatási attasé posztot, többek között annak is köszönhetően, hogy apja családja révén részese lett az amerikai magyarság történetének, szellemi és kulturális örökségének.

– Felejthetetlen élmény, hogy 1997-ben ott lehettem és a karzatról figyelhettem, amikor az amerikai szenátus ratifikálta Magyarország NATO-tagságát – meséli el egyik ottani rendhagyó élményét.

Washingtonban alkalma nyílt, hogy a Millennium megünneplése kapcsán kulturális rendezvényeket és gála koncerteket szervezzen, illetve ötletgazdája legyen ezeknek a programoknak. Legnagyobb sikert a Kennedy Center-beli gálakoncert, valamint az osztrák nagykövetséggel közösen megrendezett operett gála aratta, ahol a budapesti Operettszínház művészei léptek fel, első alkalommal az Egyesült Államokban.

A diplomáciai munka velejárója, hogy minden kiküldetés lejár egyszer. Hazatérése után rövid ideig a Köztársasági Elnöki Hivatal Külügyi Főosztályán dolgozott, majd visszakért a Külügyminisztérium Protokoll Főosztályára. Több éven keresztül vezető beosztás-



ban részt vett a Magyarországon akkreditált külképviseletekkel való kapcsolattartásban, valamint a diplomáciai rendezvények szervezésében. A külszolgálatra utazó diplomaták és házastársuk felkészítése a diplomáciai protokoll alapvető szabályaiból és gyakorlati tudnivalóiból is feladatát képezte. Ennek az időszaknak legnevezetesebb eseményét számára egy újabb világhíresség, George W. Bush amerikai elnök és felesége, Laura Bush látogatása és a hölgyprogramban való részvétel jelentette.

Ezek után újabb kihívás várta. 2007-ben a New York-i Magyar Főkonzulátus munkatársa lett. Amikor New Yorkba érkezett, tudta, hogy nehéz feladatot vállal és azt is, hogy életének mindenképpen fontos időszakát tölti majd a városban. Mint konzul, számos bajba jutott magyar állampolgárnak nyújtott segítséget, amelyet ottani konzuli munkája legfontosabb eredményének tart. Élete legszomorúbb élménye is ehhez a kiküldetéshez kapcsolódik.

– A sors kegyetlen véletlenjeinek összejártására révén két mosonmagyaróvári diák a philadelphiai Delaware folyó hullámai között vesztette életét – mondja, és fájdalom homályosítja el a tekintetét.

Ebből az időszakból szorosán vett konzuli és kulturális tevékenységén túl arra a legbüszkébb, hogy javaslatának köszönhetően megvalósult a New York-i Magyar Tudományos Társaság.

– Honnan származott az ötlet?

– A New York-i Főkonzulátus és a Rockefeller Egyetem közös rendezvényén csodálkozva tapasztaltam, hogy a Magyar Tudományos Akadémia listája alapján meghívott közel ötven magyar származású tudós professzor, kutató jószerevével nem is ismeri egymást. Ekkor fogalmazódott meg bennem a Magyar Tudósklub ötlete, amely – tegyük hozzá – 2010. november 3-án meg is tartotta alakuló gyűlését. Az alapító tagok között olyan világhírű tudósokkal, mint Lax Peter Wolf- és Abel-díjas matematikus, Neumann János egykori munkatársa. A társaság taglétszáma egy év alatt több mint száz főre emelkedett, és 2011-ben a Columbia Egyetemen megtartotta első mini konferenciáját. A programfüzet címdoldalát férje, Tardos Zoltán művészi kivitelezésű Rubik-kocka grafikája díszítette.

Zsófia, hazatérése után a Közigazgatási Államtitkárság titkárságvezetője, majd a Kulturális és Tudománydiplomáciai Főosztály szakmai főtanácsadója lett. Ott sem tagadta meg régi énjét. A Külügyminisztérium karácsonyi jótékonyági koncertjére kollegáiból kórust szervezett, akiket ő tanított be, és vezényelte a 35 fős külügyes fellépését, talán mondani sem kell, nem kis sikerrel.

Hozzánk, Izraelbe pár hónappal ezelőtt érkezett. Tele van az ország iránti kíváncsisággal. Szeretne minél többet látni, az ország kulturális örökségét, az itt élő embereket, az izraeli magyarokat minél jobban megismerni és barátokra találni. Sikerral végezni munkáját.

Miután elkötelezett sportoló, szenvedélyes jógázó, kerékpározó és síelő, hadd éljünk vele kapcsolatban egy sportkifejezéssel: úgy tűnik, személyében kiváló erősítést kapott az itteni magyar válogatot.

Peer Gideon

## SZERETETTEL VÁRJUK AZ IZRAELIEKET! Vendégünk dr. Hoppál Péter magyar államtitkár

Háromnapos látogatásra érkezett hazánkba dr. Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkára. A magyar politikussal stílszerűen a Tel Aviv-i Operaházban, a Budapesti Operettszínház vendéjátéka szünetében találkoztam. A színpalok mögött, a Bajadér színezeinek, énekeseinek, táncosainak és nem utolsósorban táncosnőinek színes kavalkádján törtük át magunkat, hogy viszonylag csendes helyre találjunk. Ezt nem panaszként mondom, sőt! Néha nem is olyan rossz újságírónak lenni...

– Három nap nem sok, vajon mit lehet ilyen rövid idő alatt elvégezni? És miért csak három nap? – kérdeztem.

– *A magyar Parlament állandóan ülészik, ott a helyem. Most sikerült elcsípnem három egymást követő napot, amikor kimozdulhatam otthonról* – mondta.

– Először van nálunk?

– *Nem, harmadjára. Először, mint egyetemista, a mennyasszonyommal jártam az országot. Aztán már politikusként egy nemzetközi konferencia vendégeként, és most.*

– Mi a programja?

– *Február 10-én Tel Avivban megnyitottam a 21. Nemzetközi Mediterrán Turisztikai Vásáron a Magyar Turizmus Zrt. standját. A turisztikai expón több száz kiállító vesz részt – tavaly 1500-an voltak. Magyarország harmadik alkalommal van jelen ezen a találkozón. A turizmus fontos ágazat, az Izraelből Magyarországra látogatók száma hét év alatt 50 százalékkal gyarapodott. Az elmúlt három évben kétszázhuszezer vendégéjszakáról 300 ezerre nőtt az izraeliek által Magyarországon eltöltött idő.*

– Hová mennek legszívesebben az izraeliek?  
– *Átlagban 3.2 éjszakát töltenek hazánkban, főleg Budapesten. Szeretnénk kifejleszteni a gyógyturizmust is, ezen a téren Magyarország különleges adottságokkal bír. Ez azt is jelentené, hogy a magyar vidék is felkerülne a turisztikai térképre.*

– És a magyarok?

– *Zarándokok, és a rokonaikat látogató turisták. Persze, azt szeretnénk, ha minél többen megismerkedhetnének Izraellel, amely számotlan egyedi, máshol nem található látnivalót kínál.*

– Hallottam, Jeruzsálemben is járt?

– *Valóban. Részt vettem a február 8-12 között zajló Jeruzsálemi Nemzetközi Könyvfesztiválon. 600 kiadó és szerző volt ott 30 országból. A magyar könyvet a givatayimi Drory könyvtár képviselte, standjukat dr. Nagy Andor nagykövet úrral és dr. Novák Attilával, a magyar nagykövetség kulturális attaséjával együtt látogattam meg.*

Dr. Hoppál Péter kultúráért felelős magyar államtitkárt nem lehet átlagos politikusnak tekinteni. Fialat kora dacára – 1972-ben született – nem mindennapi életút áll mögötte. Bár profi politikus, nem arra a pályára készült. 1997-ben diplomázott ének-zene-tanár és karvezetés, valamint a JPTE Művészeti Kar szakon. Ezt követően DLA doktori értekezését a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktoriskolájában védte meg, majd egy huszárvágással a PTE Közgazdaságtudományi Karán MBA szakokleveles menedzser diplomát szerzett.

1995-től középiskolai tanár, 2002-től pedig a Pécsi Református Kollégium Gimnáziuma, Általános iskolája és Óvodája főigazgatója. Erre az időre datálódik az általa alapított énekkar karnagysága, illetve a pécsi Tudományegyetem óraadó tanári munkaköre is.

Közéleti tevékenysége 2006-ban kezdődött, majd 2009-től a Fidesz Országgyűlési képviselője lett.

Elmondása szerint kitűnő, személyes kapcsolatot tart fenn Ilan Morral, Izrael budapesti nagykövetével, valamint Schönberger András pécsi főrabbiával, akit sikerült meglepnie. Elmondta neki, hogy nagyapja házában ismerkedett meg a héber szavakkal. Kiderült, hogy református lelkész volt, otthon eredetiben olvasta a bibliát, az élményt szívesen megosztotta unokájával is.

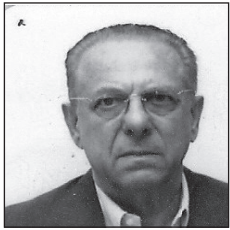
Talán ennek is köszönhető kitűnő kapcsolata a zsidósággal. Mint iskolaigazgató, Pécsen Emlékmenetet szervezett a holokauszt évfordulóján. Kezdetben nyolcan voltak, annyi fiatal sikerült toboroznia. Legutoljára már 300-an tartottak vele...

Erre neveli gyermekeit is. Hárman vannak. Egyiket, Botondot magával hozta a mostani útra, mert fontos számára, hogy a nyitottságot, a másság elfogadását ne csak házon kívül hirdesse. Botond egyébként – tízéves forma fiúcska – fejből sorolja az összes magyar király, uralkodó nevét. Pedig volt belőlük néhány az elmúlt több mint ezer év alatt.

A színházi előadás, A Bajadér igazi élményt nyújtott a teltházas közönségnek. Az előadás végén, a fogadáson dr. Hoppál Péter köszöntötte a színészeket. Valaki megjegyezte, szívből beszélt, látni rajta, hogy maga is művész ember... **P.G.**







DR. KENDE GYÖRGY:

# Vértestvérünk, dr. William Schabas



Népünk, őszinte sajnálatomra, túlságosan is meg van áldva olyan kétes értékű eminenciákkal, mint dr. William Anthony Schabas. Az antiszemitizmussal átítatott nemzetközi fórumok és mindenféle kétesértékű politikai mozgalmak rendelkezésére nagy választékban található olyan zsidó származású ún. tudósok, akik a legmagasabb tudományos képzettséggel és titulusokkal felszerelve, némi anyagiak és kétes tisztelet ellenében zavartalanul felajánlják szaktudásukat és képezéseiket ahhoz, hogy saját népüknek és annak államának meggondolatlanul, gonoszul és erkölcstelenül kárt okozzanak. Annak ellenére, hogy elemi erkölcsi kötelességük üldözött népük, mint minden üldözött, nemcsak védelme, de megsegítése is. Nem is beszélve arról, hogy ez tanulmányaik és képzettségeik valódi feladata, tehát köznyelven, egy tál lencséért eladják magukat. Csak néhányat említek e bűdoske virágcsokor dicstelen szálaiból: dr. Richard Falk, dr. Stanley Lewis Cohen, dr. Richard Goldstone és dr. William Schabas. Mikor a 2008-2009-es gázai konfliktus befejeződött a nemzetközi fórumok által kinevezett „vizsgáló bizottság” élére Dr. Goldstone-t nevezték ki, aki hamis Izrael ellenes beszámolóját később „revidiálta” azzal, hogy becsapták, de a kár amit okozott, megmaradt.

A Schabas családnév askenázi-galíciai eredetre utal, noha lehetséges, hogy a Schabas a Shabat átfordítása, mely esetben a név szefárd eredetre utal. Egyre megy, ez is zsidó, az is zsidó. Atyja, Ezra, muzsikus és kiadó, galíciai bevándorlók sarja és apja rokonai a holokauszt áldozatai lettek. Úgy Ezra, mint William, mindketten amerikai születésű kanadaiak. Kanadai anyja a Barker-Fairley család leszármazottja, Ann Fairley, aki a Toronto Egyetem dékánja volt, a neve alapján nem valószínű, hogy zsidó, noha már láttunk kivételeket. William a Toronto, Montreal, Cleveland egyetemek végzettje, de számos más egyetem neveltje is, majd az emberi jog és kriminológia ismert professzora lett. Dr. Schabas a halálbüntetés eltörlésének nemzetközi élharcosa, mely problémáról tudományos könyvet is írt: „A halálbüntetés eltörlése a

nemzetközi jogban” címmel. Ne értsük félre, halálbüntetésről van szó, és nem népiirtásról, és nem tudom, hogy a neves tudós elgondolkodott valaha is azon, hogy a gázai Hamasz alapkirata a zsidók kiirtását célozza. Igaz ugyan, hogy halálbüntetés és kiirtás ugyanaz, de lehet, hogy alapjában véve különböző jogi kategóriákba tartoznak. Az igazat megvallva, Dr. Schabas gondolatai kiterjedtek a népiirtás (genocide) fogalomra is, melyről szintén könyvet írt, „Genocide in International Law: The Crime of Crimes” (Népiirtás a nemzetközi jogban: a bűnök bűne) címmel. Megállapítja, hogy a zsidók és cigányok legyilkolása a II. világháború alatt, valamint az örmények legyilkolása, és Ruanda egyformán népiirtás. Ugyanakkor az egyéb gyilkosságok, mint például Boszniában, „csak” etnikai tisztogatás elnevezést kapnak. Érdekes megjegyezni, hogy az általa népiirtásnak kategorizált gyilkosságok, nem voltak papíron lefektetve mint terv, ugyanakkor a Hamasz alapkirata Izrael kiirtását világosan előre bejelentette, papíron rögzítette és célként tűzte ki. Hasonlóképpen a muszlimok általi „hitetlenek” elpusztítását „Jihad” (szent háború) által, nem lett kategorizálva. Érdemes volna egy további könyvet írnia.

Nehéz megérteni Schabas több mint zavaros politikai viselkedését és nyilatkozatait. Izraellel kimondottan ellenségesen viselkedik. Egy nyilatkozatában a következőket állította: „Az ENSZ-nek nem sikerült megfontolt, érett és produktív határozatokat hozni a faji megkülönböztetést illetően,

és ezért Izraelt és barátait kell blamálni, akik az UN munkájával kapcsolatos igazságot túlmnipulálják bizonyos fanatikusok és provokatív politikusok, mint Mohammed Achmedinejad túlértékelésével, aki elkeseredésében olyan megállapításokat tesz, melyeket inkább negligálni kell, mint kihangsúlyozni”. Igen, szegény elkeseredett, üldözött Achmedinejad, akinek Schabas puszipajtása lehetett, hisz 2011-ben Schabas Teheránban volt, mint egy Iránnal közösen fabrikált konferencia társszereplője, az „Emberi Jjogok és kulturális különbségek” elnevezésű gittegylettel, melynek központja Teheránban van. Az iráni atomprogrammal kapcsolatban Schabas véleménye az, hogy Irán igen érthetően érvel, mert a nukleáris fegyverre védelmi célokból van szüksége. Végeredményben senki sem jelent veszélyt Iránra, leszámítva jelenlegi vezetőit.

Schabas viszonyulása a gyilkos iráni rendszerhez, a halálbüntetés eltörlésére vívott harcának és könyvének parodizálása. Mint a halálbüntetés eltörlésének vakmerő harcosa, bizonyára volt alkalma megtárgyalni e problémát teheráni légyottja alkalmával magával az elkeseredett (Schabas meghatározás, lásd fent) Achmedinejad elnökkel (elnökségek 2005-2013), akinek elnöksége éveiben, az Amnesty International adataira (nem lehet Teherántól sem hivatalos adatokat kapni, sem bízni azok pontosságában) 2007-2013 között Iránban 2032 kivégzés volt, magasan megelőzve más államokat. Kína nincs a statisztikában. Ebben természetesen

tesen nincsenek beszámítva azok, akik megspórolták az akasztást, mert behaltak a kínzásokba, vagy akiket csak véletlenül lőttek le, ítélet nélkül. Nem olvastam Schabas könyvét a halálbüntetés eltörléséről, de minden bizonynyal teheráni tanulmányútja után könnyedén megírhatja tudományos könyvének második kötetét. Schabas előadásokat tartott úgy Amerikában, mint Kínában a halálbüntetés problematikájáról, sajnálatos, hogy nem használta ki az alkalmat ottlétekor Teheránban. Sok pozitív munkája lehetett volna Schabasnak, ha nem lett volna annyira elfoglalva Izraellel és Netanjáhuval, akiről azt mondta: „ő az egyedüli személy, aki legveszélyesebb Izrael létére” és „nemzetközi törvényszék elé kell állítani”. De nyugodjunk meg, nem csak miniszterelnökünk ellen vannak kifogásai, hanem Izrael ellen is, en toto: „Háborús bűnök, bűnök az emberiség ellen, melyeket Palesztina területén követtek el 2002-ben” és megnyugtatóként hozzáfűzi, hogy „személyileg mindent elkövet azért, hogy Izraelt a Nemzetközi Törvényszék elé állítsák”. Egy ilyen jellemtelen jogtudós volt Achmedinejad talpnyalója, aki egy szélsőségesen vallásos, véreskezű diktátor. Kétségtelenül ez patológikus jelenség, és beteges gondolkodásra utal. Végsőként egy további zavart agyú Schabas bölcselkedést említek, melyet a Hágai Nemzetközi Bírósággal kapcsolatban tett fel: „Miért megyünk Szudán elnöke után a Darfur ügyben, és nem Izrael elnöke után, Gáza ügyében?” (Omar Hassan Ahmed al-Bashir szudáni elnök a nemzetközi bíróság előtt vád alatt áll (de nem jelenik meg) a darfuri vérengzés következtében, közel félmillió, - mérsárlás és éheztetés következtében – elhunyt ember halálában tartják felelősnek. Az említett példák után a legkisebb kétség sem férhet hozzá, hogy William Anthony Schabas, akiben nem kevés zsidó vér csörgedez, a legszemtelenebb, legmegátalkodottabb és legaljasabb antiszemita egyike.

Az említettek után csodálkozni sem kell azon, hogy a legutóbbi, 2014-es gázai konfliktus után az ENSZ Dr. Schabast nevezte ki egy speciális vizsgálóbizottság elnö-

kekének. A bizottság feladata, hogy vizsgálja Izrael nemzetközi jogokat sértő cselekedeteit. A ki-nevezett a megbízatást természetesen elfogadta, ha nem is ingyen, sőt megtisztelve érezte magát. Mindazok ellenére, hogy közismert Izrael ellenessége a feladatra teljes mértékben alkalmatlanná teszik. Minderre Schabas a nemzetközi jog professzora képtelen ráeszmélni. Mikor valaki ezt felemlítette neki, azt hozta fel saját becsülete támogatására, hogy ő, mármint Schabas, a tel-avivi „Törvény Szemle” szerkesztőségének tanácsadója. Ezt is nehéz megérteni, nem csak ami Schabas részét, de azt is ami a tel-avivi jogászokét illeti. Egy ilyen kétes alak, Izrael gyűlöletével átszellemülve hajlandó elfogadni egy izraeli posztot, másrészt a bolond zsidók azt pont neki ajánlják fel. Fura világ. Amellett, Schabas arcátlanul letagadta Izrael ellenes nézeteit.

A vizsgálóbizottság további há-

rom tervezett tagja: a libanoni származású Amal Ramzi Clooney (született Alamuddin), drúz apa és szunni muszlim anya leszár-mazottja. A szülők két éves leánykájukkal a libanoni polgárháború alatt elmenekültek Angliába, hol leányuk igen sikeresen jogot tanult, majd áttelepedett Amerikába. A Clooney nevet férjétől, a filmszínész és Nespresso hirdetésekben ismert George Clooney-tól kapta. Bámilyen tehetséges, jó jogász és szép nő az említett, egy muszlim származású asszonyt Izrael felülvizsgálatára kinevezni, miközben apja Libanonban él, szakmai, etikai hiba. Amal Ramzi Clooney becsületére legyen mondva, hogy a kinevezést visszautasította! Nem mindenki, Schabas. Doudou Diéne a bizottság harmadik kinevezett tagja szenegáli eredetű szunni muszlim, aki francia jogi doktori címmel rendelkezik, a múltban szülőhazáját képviselte az ENSZ-ben, majd, évtizedek

óta az emberi jogok különleges felügyelője. Dr. Doudou Diéne működése problematikus. 2003-as beszámolója az ENSZ-ben az OIC (57 muszlim állam kooperációja) álláspontját pártolta, mely szerint a sajtó mesterségesen fűti az iszlamoFOB érzelmeket. Példaként azt hozta fel, hogy a hírszolgálatok szüntelenül azt emelik ki híreikben, hogy a WT szeptember 9.-i repülőrobbantás után a palesztin közösség állandóan ünnepe az utcákon, süteményeket és cukorkákat osztogatott, noha valójában csak csekély számú résztvevő és elszórt esetek voltak. Dr. Diéne ezen állítása több mint hamis, általában az iszlamoFOBia problémáján lovagol és nem mentes az Izrael ellenes kijelentésektől. Kétséges, hogy pártatlan lenne, mint bizottsági tag. A negyedik kinevezett Mary McGowan Davis amerikai bírónő, aki már egy korábbi vizsgáló bizottságban is részt vett. Maradt három bizottsági tag.

Schabas kinevezése érthető felháborodást váltott ki izraeli körökben, de nem csak ott. John Baird Kanada külügyminisztere is kritizálta a kinevezést. A Genfben működő UN Watch (ENSZ megfigyelő) és vezetője Hillel Neuer színre léptek és egy dokumentumot hoztak nyilvánosságra, mely szerint Schabas 1.300 \$ összeg fizettséget vett fel a Palesztin Hatóságtól tanácsadás címén. Mikor megkérdezték miért nem mondta ezt meg, válasza tipikus volt egy átlag bűnözőre: „nem kérdezték”. Mikor ez kiderült, Schabas benyújtotta lemondását és helyére Mary McGowan Davis-t nevezték ki. Schabas ugyan lemondott, de az általa hónapokon át gyűjtött anyag már nagyjából összeállt és márciusban kerül bemutatásra. Nem lehet kétséges, hogy a dokumentum Schabas antiszemitizmusának, Izrael gyűlöletének keze nyomát viseli és annak kifejezője lesz.

## ZÁPTOJÁS



A Palesztin Hatóság, hasonlóan a muszlim államok, mindent elkövet azért, hogy keresztény polgáraik biztonságban érezzék magukat, tehát jobb ha elmenekülnek országaikból. A túláradó szeretet következtében keresztény lakósaiknak száma drasztikus csökkenést mutat, annak ellenére, hogy a keresztény egyházak unos untalan a vallások közötti „megértésről” prédikálnak. Míg Izraelben a keresztény lakosság számáránya állandó (161.000 évi szaporulat 1.3%), a palesztin területeken a keresztények száma csökken. Például Betlehem: az öszszlakosság az utóbbi évtizedekben 25.000. A keresztények arányszáma stabilan 70% volt (17.000+ fő) az izraeli uralom éveiben (1976-1997), míg az Abbász kurzus alatt jelenleg kevesebb, mint 4.000, vagyis 15% van. Pedig Abbász és kormányzata mindent elkövetnek, legalább is szavakban. A legutóbbi karácsony alkalmával valóságosan kibújnak a bőrükből és ha a muszlim vallás nem büntetné a hitehagyást halállal, még keresztények is lennének.

Abbász lelkesedésében túltett mindenkin és kihirdette, hogy: „Jézus születését ünnepejük, aki a szeretet, igazság és béke palesztin küldönce, milliók útmutatója mióta kijött a betlehemi barlangból két évezrede. Üzenete visszhangzik mindannyiunknak, akik igazságot keresünk népünknek, amely nemzedékeken át a szent helyek őrzője. Ugyanaz visszhangzik Gázában élő népünkben is. Abbász nem tágított, és Jézus békés üzeneteit küldte szerte: „Karácsony alkalmával egyedüli kívánságom a béke. Jézus üzenete visszhangzik imáinkban, Jeruzsálem fővárosunkban, ahol folytatjuk ellenállásunkat, nehogy a város kizárólagosan a zsidóké legyen. A mecsetek és a templomok Jeruzsálemben állandóan emlékeztetik a világot a palesztin, arab, keresztény és muszlim egységre a városban. Kelet-Jeruzsálemb a Palesztin ál-

lam része az 1967-es határok szerint”. Öreg ripacs, kár, hogy a jézusi szeretet nem hatja át az év maradék 354 napján. Az egész nem más, mint süket duma, mellyel megpróbálja az általa üldözött keresztényeket saját ügyének megnyerni.

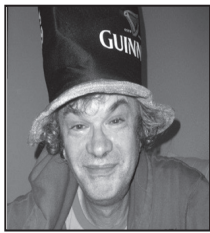
Mahmud al-Habbash legfelsőbb Sharia bíró, Abbász tanácsadója vallási és iszlám ügyekben, hallván a mondottakat, érezte, hogy nem maradhat el vezére mögött: „Karácsony Palesztina ünnepe is, tekintettel arra, hogy Jézus, béke poraira, palesztin volt. Palesztinában született, élt és mint próféta küldetett Palesztinába”. Al-Habbash meg is toldotta: „Ezért karácsonynak palesztin illata van”. A keresztények szeretete epidemikus gyorsasággal terjedt Abbász emberei között, és Adnan al-Damiri biztonsági szószóló, Tawfiq Tirawi Fatah eminencia, és Laila Ghannam, el-Bireh kormányzó előléptették a tiltakozni képtelen Jézust, az „első palesztin mártírrá”. Milyen államnak nevezhető az az állam, ez esetben Palesztina, mely az ezeregy éjszaka meséire alapítja és fabrikálja történetét. Az sem ildomos, hogy a palesztin vezetőség azt hiszi, hogy mindenki más idióta.

A palesztin vezetőség karácsonyi lelkesedése éles ellentétben van, nem csak az-za, ami a keresztényekkel történik de facto, hanem a Korán parancsaival is. A Korán 4:171 idézet: „Jézus Krisztus, Mária fia, csak az isten küldönce és szavai csak Máriához szólnak és saját lelkéhez. Tehát féld az Istent (Allah) és prófétáját (Muhammad) és ne mond Szentháromság, (Atya, Fiú, Szentlélek).” Karácsony ünneplése nem a Korán parancsa, sőt, az Európában élő muszlimok mindent elkövetnek, a keresztény ünnepek megtartása és maga a karácsony fa ellen. Mi több, az érzékeny lelkű muszlimok minden elkövetnek a kereszt, mint keresztény szimbólum ellen, mert az sérti érzelmeiket, még a kereszties háborúk idejéből. Európai futballcsapatok csak akkor kapnak muszlim szervezetektől anyagi támogatást, ha nincs kereszt a címerükben. A keresztény templomok ezreinek lerombolása és megszenteltetés, Jézus szobrainak és a keresztnek lerombolása muszlim államokban (Gázában is), éles ellentéte annak, mit Abbász mondott: „népünk évszázadokon át a szent helyek őrzője volt”.

Ami pedig az első palesztin mártírt, Jézust illeti, béke poraira, ő vitán felül zsidó volt, aki a rómaiak által meghódított Júdea tartományban született, nem barlangban, hanem jászolban, és zsidó volt anyja, tenmaga, a rómaiak, a keresztények és a zsidók szerint is, noha egyesek hajlandók lennének lemondani róla. Ami pedig Palesztinát illeti, nem létezett 1967 előtt, pláne nem kétezer évvel ezelőtt, Jézus születésekor. Hadrianus római császár változtatta át Júdea nevét Syria Palesztina-ra 132 évvel Jézus születése után, de még véletlenül sem a mostani palesztinokról nevezte el, hanem a filiszteusokról, akiknek az arabokhoz és a palesztinokhoz származásilag semmi köze.

GK.





**AVI BEN GIORA:**

# Veszélyben a demokrácia

A Görögországi választások eredményeképpen nagy valószínűséggel változásokat kell majd bevezetnie az Európai Unióban. Németország és pár szövetségese persze ellenez mindenféle változtatást. Ennek legfőbb oka, Görögország súlyos tartozása az EU felé, illetve nem akarják, hogy a görög példa nyomán, más dél-európai államok is éljenek a „demokrácia” adta jogukkal, és egy rendkívüli választás után esetleg ők is úgy döntsenek, nem kívánnak tovább sem az euró-övezetben, sem pedig az EU-ban tagok maradni. A demokrácia bölcsőjének tekintett Görögország jogosan kérdezi, hol van a demokrácia, ha kényszeríteni akarják őket, hogy a nép akarata ellenére továbbra is benne maradjanak ezekben a szervezetekben, illetve továbbra se legyen nemzeti valutájuk. De nem erről szeretnék értekezni, hanem egy másik, Európát megmozgató dologról.

Ausztriában már évek óta megtartják a burschen- safterek bálját. A szót nagyon nehéz lenne magyarra fordítani. Maga a szó, hogy burschen az ujlatin bursarius szóra vezethető vissza aminek a jelentése, lakos vagy németül bewohner. A valóságban ez egy egyetemi hallgatókból álló csoport. Leginkább azokat a diákokat szervezte egy csoportba, akik vagy rossz eredményeket produkáltak tanulmányaik során, vagy túlságosan sok virtust alkalmaztak, és agresszíven léptek fel a nem azonos nézeteiket valló diáktársaikkal szemben. Az első ilyen szövetségek valamikor 1817-ben alakultak Németországban és Ausztriában. Mind a mai napig léteznek, pedig elég problémás már a működésük. Németországban és Ausztriában

elég sok volt náci, illetve azok leszármazottai vezetnek ezeket a szövetségeket. Jogos a felháborodás, amikor mindenütt ezen szervezetek azonnali megszüntetését követelik. Ám mind a két országban az évszázados „tradíciókra” és a demokráciára hivatkozva tovább működhettek. Idén is a bécsi Hofburgban tartották meg a bált. Kicsit azért módosították az elnevezést mert Studenten/Diák bálként lett meghirdetve. Ám az ellenzékiek, mint minden évben kivonultak a Ringre, ahol az épület áll, és ütemesen skandálták a náci raus (nácik kifejezés) jelszavukat. Több mint ezer rendőrt vezényeltek a helyszínre, hogy megakadályozzák az atrocitásokat és az esetleges rongálásokat, amik már évek óta mindig több milliós kárt okoztak a városnak. Idén nem történt nagyobb rendezvény, valószínűleg a sok rendőr miatt. Ám másnapra egy ellentüntetést szervezett az itteni PEGIDA, akiknek nagy része neonáci beállítottságú. A PEGIDA valójában nem neonácikat tömörítő szerveződés. A PEGIDA egy rövidítés: Patriotische Europäer gegen die Islamisierung in Abendland. Nagyjából annyit tesz magyarul, hogy patrióta európaiak szervezete az iszlamosodás ellen. Az „abendland” egy gyűjtőfogalom. Valódi jelentése Nyugat-Európa egy része, Franciaország, Németország, Anglia, Olaszország, valamint az Ibériai-félsziget országainak gyűjtőneve. Szokták úgy is emlegetni, hogy christliche abendland, vagyis az európai keresztény kultúra országait veszi egy csoportba. A PEGIDA Németországban alakult, Drezdában. Amikor a franciaországi brutális terrortámadás után tüntetni akartak,

a német kancellárasszony Merkel, nem akarta engedélyezni a tüntetést. A tüntetés lezajlott, ám sajnos nem volt alaptalan Merkel félelme. A csoportba neonáci csoportok is belekeveredtek, akik kihasználva az iszlám-ellenességet, rasszista jelszavakat is elkezdtek skandálni. Amikor az itteni PEGIDA kivonult az egyetemisták bálja ellen tüntetők soraiba keveredve, nem gondolták, hogy akárcsak Németországban, köztük is vannak neonáci elemek. Akkor még a rendőrök meg tudták akadályozni a verekedéseket, és rongálásokat, de a másnapi ellentüntetésen a neonáci csoportok többen voltak, és verekedések rongálások is történtek, noha több mint 1500 rendőr volt szolgálatban a helyszínen. Azóta sincsen nyugalom Bécsben, mert a neonácik a PEGIDA égisze alatt, újabb és újabb tüntetéseket szerveznek. Már nemcsak rasszista jelszavakat kiabálnak, hanem antiszemita jelszavakat is. Egyazon kalap alá vették a muszlimokat és a zsidókat. A csürhe ezzel nem éri be, törnek, zúznak, gyújtogatnak városszerte. A rendőrség jogosan fél, hogy Bécs főleg törökök lakta kerületeiben, szabályos polgárháborús hangulat fog kialakulni. Egyelőre még nem történtek összetűzések, de ezeken a helyeken nagy erőket vonultatott fel a rendőrség a nyugalom megóvására. Több parlamenti képviselő is felvetette, hogy miért engedélyezik ezeknek a szervezeteknek a további működést. A demokráciára hivatkoznak, mert azt mondják, a szabad vélemény-nyilvánítás a demokrácia egyik alapja. Természetesen az anarchikus elemeket és a rendezavarókat nem értik ide, és a törvény ereje lesújt majd rájuk.

## NÉMETORSZÁG ÉS AUSZTRIA MARASZTALJA A HAZAI ZSIDÓKAT

**Németország és Ausztria is maradásra buzdította hétfőn az országokban élő zsidókat, miután Benjámin Netanjahu izraeli miniszterelnök a koppenhágai merényletek hatására ismét felszólította az európai zsidókat, hogy vándoroljanak ki Izraelbe.**

A német kormány azt szeretné, hogy a Németországban élő zsidók továbbra is itt éljenek - mondta Angela Merkel német kancellár egy sajtóértekezletén a témát firtató egyik kérdésre. Hozzátette: „örül és hálás”, hogy ma élnek zsidók Németországban, hiszen a hazai zsidó közösség létszáma a holokauszt hatására majdnem nullára csökkent a II. világháború végére. A hazai közösség lélekszáma különösen a

két Németország egyesítése után növekedett gyorsan.

„Minden tőlünk telhetőt megteszünk azért, hogy a zsidó vallású állampolgárok és a zsidó intézmények biztonsága garantálva legyen” - tette hozzá Merkel. A külügyminisztérium egyik szóvivője pedig a német álláspontot összegezve azt mondta: „Mindent megteszünk azért, hogy a zsidók Németországban maradjanak, jól és biztonságban érezzék itt magukat.”

A németországi zsidó közösség ma 100 ezer főt számlál, míg a berlini fal 1989-es leomlásakor 26 ezren éltek Nyugat-Németországban. A fal leomlása után az ország tágra nyitotta kapuit azon zsidók előtt, akik ki akartak vándorolni a volt Szovjetunió tagköztársaságaiból, ahol hátrá-

nyos megkülönböztetésben volt részük, példának okáért nem végezhetek bizonyos szakmákat. Ha bevándoroltak Németországba, akkor automatikusan megkapták az ottani állampolgárságot. A 90-es években a zsidók Németországba vándorlása bizonyos időszakokban nagyobb arányú volt, mint az Izraelbe irányuló.

Netanjahu szavaira reagálva Sebastian Kurz osztrák külügyminiszter kijelentette, hogy „Európa zsidók nélkül nem volna Európa”. „Minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk azért, hogy garantálni tudjuk a biztonságot, hogy a zsidó vallású emberek ne kényszerüljenek emigrációra. Az ausztriai zsidó közösségnek gyarapodnia kell” - jelentette ki közleményében a külügyminiszter.

Az ausztriai zsidók létszáma most nem több 10 ezernél. A náci uralom idején a hazai zsidó közösség megsemmisült. Azelőtt, hogy a náci Németország 1938-ban magához csatolta Ausztriát, mintegy 200 ezer zsidó élt az országban, túlnyomó többségük Bécsben. Közülük több mint 65 ezren haltak meg koncentrációs táborban. A többieknek sikerült elmenekülniük az országból.

A zsidóknak helye van Európában és különösen Franciaországban - jelentette ki Francois Hollande francia elnök.

„Nem fogom hagyni azokat az izraeli megszólalásokat, amelyeket azt sugallják, hogy a zsidóknak nincs többé helyük Európában és különösen Franciaországban” - fogalmazott Hollande.

MTI





## A II. VILÁGHÁBORÚ CIVIL ÁLDOZATAIRA EMLÉKEZTEK Beszélgetés Radnainé dr. Fogarasi Katalinnal, a Nemzeti Örökség Intézet elnökével

**Radnainé dr. Fogarasi Katalin, a Nemzeti Örökség Intézetének elnöke a Farkasréti temetőben rendezett megemlékezésen hangsúlyozta, hogy több tízezer civil, többségében nő vesztette életét Budapesten a második világháború egyik leghosszabb városostroma miatt. Az emlékbeszédet dr. Lenkovics Barnabás, az Alkotmánybíróság megválasztott elnöke tartotta.**

Mint azt Radnainé dr. Fogarasi Katalin elmondta, a civilek az ostrom értelmetlenségének és szörnyűségének ártatlanjai, akik hidegben, éhezve, bombázások közepette próbálták túlélni a harcokat és menteni családjait. „Sajnálatos módon az emberiség mintha mit sem tanulna hibáiból. Napjainkban is ezrek halnak meg értelmetlenül különböző okok, belharcok, politikai vagy vallási küzdelmek áldozataként. Ők semmiről nem tehetek” - tette hozzá.

A rendezvényen dr. Lenkovics Barnabás, az Alkotmánybíróság megválasztott elnöke megjegyezte: napjainkban egyszerre emlékezünk az első világháború kitörésének századik és a második világháborús események - így az auschwitzi haláltábor és Budapest felszabadulásának - hetvenedik évfordulójára, miközben ma is történnek borzalmak a világban, például a szomszédos Ukrajnában.

A rendezvényen virágot helyezett el többek mellett Boross Péter, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnöke, Mádl Dalma, dr. Kónya István, a Kúria elnökhelyettese, Dr. Péterfalvi Attila, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnöke, dr. Verő Tamás rabbi és több párt képviselője.

Az esemény előtt Breuer Péter beszélgetett Radnainé dr. Fogarasi Katalinnal.

**FK.:** Immár 10 éve igyekszünk, hogy megemlékezzünk a II. világháború civil áldozatairól. Rendszerint csak a háborúk katonai áldozatairól szoktak megemlékezni, ugyanakkor én magam azt gondolom, hogy a civil áldozatok a legértelmetlenebb és legszörnyűbb halált haltak, legyen szó bármely háborúról.

**B.P.:** Az Önök által szervezett megemlékezések rendhagyóak, már abból a szempontból, hogy fiatalok vesznek részt benne, múltkor egy gimnáziumi kórus.

– Idén is így terveztük. Miért fiatalok? Talán azért is, mert őket kell megismertetni a történelemmel, most is egy élő történelemórát tartunk. Én magam már tizedik éve figyelem a megemlékezésekre ellátogató fiatalok arcát, s látom, hogy van értelme meghívni őket, ezeket a rendezvényeket értelmes, hasznos dolognak tartják. Azt gondolom, hogy ezt minden megemlékezésen így kellene tenni, azaz a fiatalok

bevonásával kell megtartani. Mi, a NÖRI-nél ezt így is tesszük.

– Érdekes, hogy 10 éve tartják meg a megemlékezéseket, noha a NÖRI még nincs is ennyi idős. Ki szervezte ezeket előtte?

– A Nemzeti Emlék és Kegyeleti Bizottság szervezte ezt előtte, ott azonban én, még főtitkárként, így akár mondhatom, hogy személyemben biztosított a folytonosság. Én, mint a NÖRI elnöke, most is folytatom azokat a megemlékezéseket, mint annak előtte.

– Emlékezni és emlékeztetni a múltra. De mi is történt februárban, 70 évvel ezelőtt?



– Budapest ostroma zajlott éppen, ekkor tettek kísérletet a kitörésre is a magyar és a német katonák, A harcokban sok katona és sok civil is életét vesztette. Ebben az időszakban már a szovjet csapatok a főváros jelentős részét felszabadították, még Budán komoly harcok folytak. Rengeteg civil nem tudott hova menekülni, a házaikba beszorulva várták a küzdelem végét. A házak egy része is a harcok áldozata lett, felrobbantották őket, a lakók nem tudtak hova menekülni. Így lett nagyon szerencsétlen végjátéka a budapesti harcoknak.

– Nemrégiben adta át a miniszterelnök a Kozma utcai zsidó temető katonai parcelláját, ahol az I. világháború zsidó hősi halottai nyugszanak. Igaz-e az a hír, hogy ezt a parcellát levédik a közeljövőben, valamint további sírokat is felújítanak? S ha nem tévedek, akkor a Fiumei úton is terveznek valamit.

– Nagyon jelentős és sikeres esemény volt a Kozma utcai temető felújítása, minden résztvevő meglepődésére. Nagyon fontosnak tartom, hogy elkészült ez a parcella, azt is, hogy felavatták, valamint azt is, hogy minden érintett szervezet is jelen volt ezen. Nyilvánvaló, ha valamit sikeresen befejezünk, akkor már azon gondolkodunk, hogy mit teszünk a jövőben, így gondolkodunk előre, hiszen a NÖRI-nek van közép- és hosszútávú stratégiája, amit végre kívánunk hajtani. A Fiumei úti temetővel kapcsolatban is azt tudom mondani, hogy több

éve dolgozunk egy szakmai elképzelésen, én magam is többször elmondtam, hogy a Fiumei úti temetőt, mely teljes egészében nemzeti emlékhely, a megfelelő szinten és módon szeretnénk működtetni, mint egy nemzeti temetőt, emlékhelyet.

– 2001-ben avatták fel Orbán Viktor miniszterelnökkel, gróf Bethlen István síremlékét, ami egy síremléknél több. Sok ehhez hasonló emlékmű van a temetőben?

– Ez az avatás életem egyik meghatározó esemény volt, már azért is, mert pár nap alatt kellett megszervezni. Ugyanakkor a síremlék miatt is, hiszen ez azóta is már számos nemzetközi díjat nyert. Ezzel a síremléssel, ha lehet ilyet mondani, megelőztük a kort, hiszen ez tényleg egy XXI. századi emlék. Az különösen komoly kihívás volt, hogy ez a síremlék a Batthyány mauzóleum mellett van, aminek a monumentalitásával nem lehetett versenyezni. Egy fiatal tervezőgárdát kértem fel a munka elvégzésére, én magam hosszú órákon át beszélgettem velük az egykori miniszterelnökről, szerepéről, valamint arról, hogy ő maga is mennyire megelőzte a korát annak idején. Már ezért is szerettem volna, ha nem az általános rendszerben szereplő síremlék legyen ez. Így lett az, hogy

ezen a síremléken nem a mészkő, a gránit dominál, hanem az üveg. Kérdés volt, hogy az üveg mennyire bírja majd az időjárás viszontagságait, de az elmúlt közel másfél évtized bebizonyította, hogy még mindig ragyogó szépen pompázik. Ez az üveg síremlék inspirálta Mádl Dalma asszonyt, amikor férjének, a néhai köztársasági elnöknek a síremlékét kellett megterveztetni.

– A Fiumei úti temetőben, mellette van egy temető, melyről nemrégiben egy albumot jelentettek meg. Miről szól ez a kötet?

– A Salgótarján úti zsidó temetőről jelentettünk meg egy albumot, mely csodálatos képzőművészeti, tudományos kiadvány, mely a temetőről és az elhunytak életéről szól. Idén ennek a kötetnek az angol nyelvű verziója is megjelenik. A temető maga műemlékileg védett, de azt is el kell mondanom, hogy az utolsó percben vagyunk, hogy ezt megmentsük. Kormányzati lépésekre van szükség, hiszen itt egy össznemzeti értékről van szó. Magyarországnak kell hogy ez a szívügye legyen. Ez az ország kincse, műemléke. A temetőn keresztül lehet megismerni a dualizmus korát. A temető felújítása szintén a stratégiai terveink közt szerepel. Jelen pillanatban még csak szórványosan látogatható ez a temető, hiszen egyrészt csak időszakosan van nyitva, sajnos, ebben az évben még nem hiszem, hogy turisták, látogatók járhatnak itt körbe.





## SCHNAPP LEA

# Lánc, lánc, eszterlánc...

Akár a lánc szemei, úgy kapcsolódnak egymásba a történések. Egyik hozza a másikat, egyik esemény kapcsán mindig eszünkbe jut valami, ami egy régi, vagy még régebbi emlékhöz kapcsolódik. Talán már nincsenek is kivételek, vagy ha nagy ritkán akadnak, azok is csak a szabályt erősítik.

Dávid fiunk, az elsőszülött gyermekünk alig három hónaposan, velünk érkezett az országba, amelynek aztán – hozzánk hasonlóan – hűséges, odaadó polgára lett. Nagyon fiatalon ment el, alig 31 évesen, és két árva fiút hagyott maga után, akik szerető családdal körülvéve, özvegy édesanyjuk odaadó nevelése nyomán apjuk nyomdokaiba léptek: ugyanazokat az értékeket tartják fontosnak, mint hajdan az édesapjuk. Büszkék vagyunk rájuk. További láncszemekkel gyarapították a család folytonosságát: összesen már nyolc gyermeket nevelnek szerető hitveseikkel együtt.

Gyakran írok a dédunokáimról, nézzék ezt el nekem, kedves olvasóim, de annyi szenvedés után miért ne fordulnánk az időskori boldogság legbiztosabb forrása, az unokák, a dédunokák felé? Miért ne lehetnénk büszkék rájuk? Hiszen életünk legszebb eredményei ők, a lánc folytatását jelentik, és nem utolsó sorban a győzelmet azok felett, akik el akartak bennünket törölni a föld felszínéről.

Nőnek, növegetnek ezek a kis emberpalánták, sor kerül születésnap ünnepségekre, bár- és bátmicvákra, és ezek az ünnepségek jelentik az idő múlásának apró mérföldköveit. Legutóbb Dávid fiam (emléke legyen áldott) egyik kislányunokája ünnepelte a bátmicváját, amelyre – annak rendje és módja szerint maga szerkesztette meghívót is küldött. Dédnagymamájában pedig felfakadtak az emlékek.

\* \* \*

Akarva, nem akarva, nevek, helyek, élmények bukkannak elő a távoli, vagy a közelebbi időkből. Több mint öt évtizedet éltünk Haifán – még kimondani is sok! Erre az emlékre viszagondolni azonban mintha közelebb jönne nek az eltelt évek.

Sulamit a Kármel Áchuzán lakott, én a Hádáron. Ritkán futottunk össze. Egyszer, annak is már jó ideje, a suk közelében pillantottam meg és – csodák csodája! – nem csak én, de ő is megismert engem. Lám, máris örülni kell, hogy az évek nem zilálták nagyon össze a vonásainkat.

A találkozás következményeként akkor is emlékek törtek rám – úgy éreztem le kellene ülnünk valahol, egy előre megbeszélte időpontban, sőt, egy-két barátot is csatlakoztatni kell magunkhoz, és amúgy igazából felelevenítenünk a múltat.

Így történt, hogy telefonon megbeszéltünk Sulamittal egy időpontot, az achuzai Chorem-központ egyik kávéházában és két barátot – Esztert és Mirjámot – is meghívtam. Előre bocsátottam, hogy meg kell hallgatniuk egy történetet, amelyet Sulamitnak kell majd

hitelesítenie. Bemutattam barátnőimnek Sulamitot – aki lelkemben ma is főszereplő...

Sulamit 1945-ben, a háború után, 16 évesen érkezett az országba Hollandiából, egyedül, a vészkorszak megkínzott túlélőjeként. Az Áliját Hánoár keretében tanult. 1950-ben, a kötelező katonai szolgálat helyett főápolónői megbízást kapott az atliti Bét Olimban – az új olék csecsemőinek gondozása lett a feladata. Tizenkét ápolónőt irányított, és átlagban hatvan csecsemő istápolása hárult rá.

Pedig akkor még csak 21 éves volt, ő maga is szinte gyermek.

\* \* \*

Mi hárman, a férjem, Dávid fiacskánk és én 1950 márciusában érkezünk a haifai kikötőbe négy hétig tartó szárazföldi és tengeri utazás után. Útközben hajónk vészjelzéseket adott le, de ez akkor nem tűnt fontosnak, féltelmetesnek, mert három hónapos csecsemőnk közben nagyon súlyos állapotba került. Körülbelül ezer utas állt sorban a vámvizsgálatnál, egész éjszaka nem lehetett sem egy kis tejhez, de még néhány csepp teához sem jutni. Säär Há'áljára küldtek bennünket, de Dávid, a mi beteg kisfiunk kórházba került. Ott, a Rámbámban a folyosón kapta az infúziót. Tíz nap után a kezembe nyomták: vigyem! Hová? Így kerültünk az atliti Bét Olimba, ahol ugyan negyven személyre jutott egyetlen barakk, de a csecsemőknek külön épületük volt, kiságyakkal, fürdetési lehetőséggel. Egy mosolygó, fehér bóbítás ápolónő jött felém, kezében a tápszeres üveggel. Sulamit. Pontosan adagolta a tápszert: négy órák időközönként. Mondanom sem kell, mit jelentett akkor ez egy aggódó fiatal anyának.

Oly tisztán látom most magam, kezemben az üres cumisüveggel, amint kétségbeesve keresek bele egy kis tejet...

1949-1950 tömeges alijája volt ez, keserves megpróbáltatásokkal. A kis ország boldogan próbálta befogadni a sokat szenvedett zsidó százezreket, de alig volt arra lehetősége, hogy emberséges, rendezett körülményeket biztosítson számukra.

Hiszen kik jöttek? A hozzánk hasonló hazátlanok, nincstelenek. Gazdag amerikaiak semmi esetre sem. Nem kevés gondot okozott a sokszínű keleti olék tömege is. Marokkó, Tunisz, Irak – mindannyian a kibuc gálujot olvasztótégelyébe kerültek.

Az atliti olétáborban még szellő sem volt, csak rekkenő hőség, patkányok és legyek. Sok minden elhalványul a letűnt idők távlatából, csak az üres cumisüveg nő, dagad emlékezetemben. Ezért olyan drága emlék az a Sulamit-tól kapott első „dajszás” üveg.

Eleinte még nagyon gyenge volt a csecsemőm. Hetek múlva, napról napra javult az állapota, szépen gyarapodott, és ő lett az ápolónő, és főleg Sulamit kedvence. Tizenegy hónapos volt, amikor elhagytuk Atlitot. Az ápolónők

még sokáig látogattak.

Találkozásunk idején Sulamit mosolyogva mesélte az emlékeit, Dávid gyönyörű szókefűrtjeit emlegette, és felidézte a búcsúzást, amikor elhagytuk az atliti olétábor, mert Dávid – selypítve bár – a nevét is meg tudta már mondani.

Sulamit, drága, soha nem felejttem el az üveg dajszát, amit ott Atlitban a primuszon főztetek a csecsemőknek.

Sulamitnak mindmáig megmaradt a kedves mosolya. Bár özvegyen, egyedül él, de elégedett – várja gyermekei, unokái látogatását, telefonhívásaikat. Ugyanúgy, mint mi, anyák, nagyanyák, dédnagyanyák – mindannyian...

\* \* \*

Dávidot akkor, 1950-ben ajándékba kaptuk és még 31 évet vele. Özvegyét, drága menyemet lányomként szeretem. Két ragyogó fia és nyolc unokája sok örömet szerez. Dávid 31 évével sok-sok mindent alkotott: tanult, írt, festett. Egyik festményén Ráchel sírja látható. Ennek reprodukcióját és a verseskötetét elvittem egyszer Sulamitnak. Emlékeül, köszönetül az üveg dajszáért és biztató mosolyáért. Dávidtól... Szeretettel.

Nagy élmény volt újra átélni a múltnak e kedves kis szeletét. Fiatalok voltunk és bizakodók, tele szép reményekkel és nagy-nagy élniakarással.

\* \* \*

Dávid kis unokája, Háni a bát-micváján soha nem látott nagypapája verseiből olvasott fel. Mert a lánc nem szakadhat meg!

David Schnapp:

## TŰNT IDŐK

Mint a hajnali tűnő harmat  
mely volt és elillant a szélben  
mintha csak ma reggel lett volna  
pedig elszárnyalt régesrégen.

Az idő úgy suhan tova  
és vissza nem tér többet  
fel sem lelhetem, bár nyoma  
örökké bennem lüktet.

Szertefoszlott az ifjúkor  
akár a füst a szélben  
szem elől tűntek a napok  
de élnek az emlékekben.

Virradóra a nap ha kél  
egy teljes napot áhít  
a gyermekkor is így remél  
szép tartós fényre vágyik.

Az ég, a föld, a fák, a házak  
mind a helyén, mint hajdan  
de az a régvolt szép idő  
letűnt felhozhatatlan.

Gát Jákov fordítása





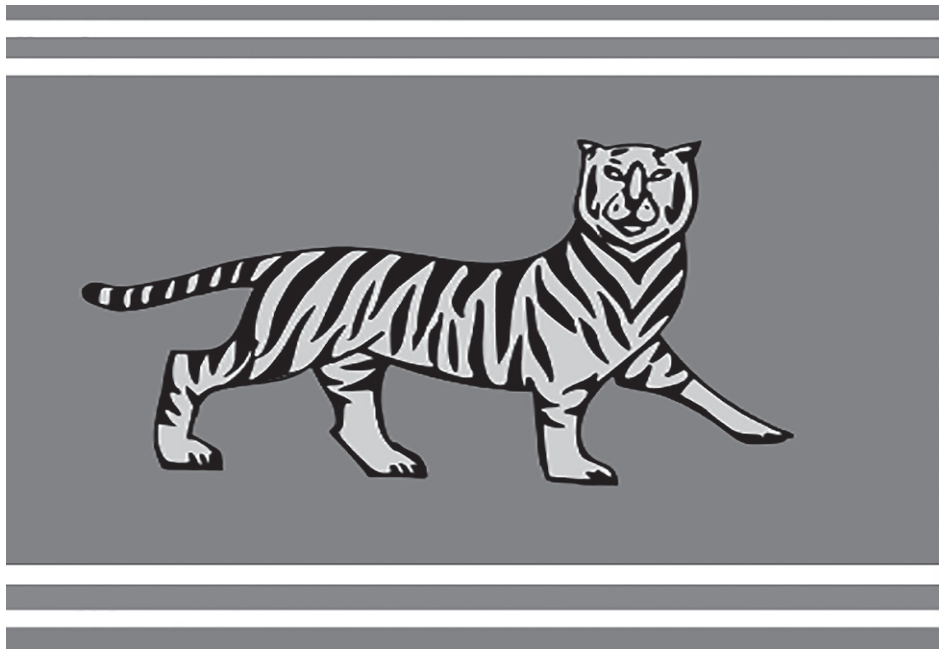
## SURÁNYI J. ANDRÁS:

# ALTERNATÍV CION

Szokásomhoz híven körbeszimatoltam, jelent-e meg valami mérvadó február 14-el kapcsolatban, mert nem szeretek sem mást ismételni, sem copy past-gyanúba keveredni egy országban, ahol már bukott meg államelnök pimasz szellemi lopásáért. Nem, nem a Valentin-napra célzok, attól a hideg verejték ver ki, bár hajlok belátni mennyire lényegbevágó esemény ez a kereskedelem és az operett-ipar számára. Budapest felszabadulásának évfordulója meg 13-án volt. Szerencsém volt, Herzl Tivadar „Judenstaat”-ja kiadásának csak jövőre lesz a kerek évfordulója, a 120, a 119. senkit sem érdekelt. Amit pedig Herzl akkor megfogalmazott papíron, az a világtörténelemben egyedülálló módon lett hihetetlenül következetesen és hallatlan szívóssággal megvalósítva. Ennek legfőbb bizonyítékaként áll helyt Izrael Állam ma, hatvan izrael-ellenes iszlám állam közepette. Az évfordulóra szinte válaszként ölték meg fegyveres iszlám szélsőségesek újra több embert, most éppen Dániában, köztük egy zsinagóga őrét. Hogy hallott-e Izrael miniszterelnöke a „Judenstaat” kiadásának évfordulójáról, sosem fogjuk megtudni, de ő is „hazatérésre” szólította fel a világ egyre inkább veszélyeztetett zsidóságát.

A diszpóra terézvárosi egyedekeként, – aki azért egy évtizedet leélt az Árecban – vizionálom a régmúltat. Hiába túrták cionista pionírok – a végnapjait élő Oszmán Birodalom megtúrt gyaurjaiként – már az Árec történelmi talaját, egy autonóm izraeli, vagy csak óvatosan zsidó-autonóm területről egyelőre szó sem lehetett. A cionista döntéshozók még nem látták a megvalósítás lehetőségének közelségét, márpedig mi lett volna természetesebb, mint Izraelt a maga történelmi helyén újraalapítani. A bázeli kongresszus neves gyülekezete testületileg magáévá tette a Herzl-i messianizmust, azonban a zsidó-haza helykeresésével kapcsolatban több lehetőséget is nyitva tartottak. Sok földrajzilag érdekes hely került szóba, a Föld összes kontinensén, az Antarktisz kivételével, bár az volt az egyetlen, ahol nem volt szóra érdemes antiszemitizmus. Uganda, Líbia és sokkal távolabb Angola merült fel, de a helyiek nem voltak túl lelkesek, mint ahogy a gyarmattartó hatalom és a leendő „hálucim” sem. Az argentin Patagónia különleges felvétel volt, a gyakorlat viszont azt mutatja ma, hogy a zsidók Buenos Airest helyezik előnybe a marhadús pampákkal szemben, autonómia nélkül is. Igen gyér népsűrűsége miatt az akkori Kanada egy higgadt, ésszerű és kevesebb ellenállásba fulladó ötletnek tűnt, főleg, hogy a szakállas zsidó vicc már felkarolta az ideát. Eszerint az Úr megkérdezte a köztudottan „nehéznyelvű”, azaz dadogó Mózeszt, hogy

hova szeretné kiválasztott népét vezetni, és ő nem volt hülye, Kanadába akart menni. Mondais, hogy Ka.Ka.... Ka.. Erre az úr készségesen rávágta, hogy „Jól van, Mózes fiam, akkor Kánaán!” Ausztrália nem lett volna valami etikus megoldás, lévén a benszülötteknek már így is teli a hócipője az európai hódítókkal. Mezopotámia, mint zsidó látomás, összehasonlítva a mai vérvalósággal, egy teljesen szürrealista kép. Mondjuk ki nyugodtan, azt megúsztuk! Madagaszkárt harminc évvel később vetette fel az új Amalek, teljesen figyelmen kívül



hagyva, hogy nem náci-Németország, hanem Franciaország gyarmatáról volt szó.

Herzl és a Cionista Kongresszus legtöbb résztvevője sem élhette már meg, a tőlük teljesen függetlenül született másik Judenstaat-projektet. Ott, ahol a megdönthetetlennek hitt cár uralkodott, ott fordult meg a világ, és ilyen sosem történt eddig zsidó részvétel nélkül. Sztálin balról előzött és egy fantasztikus ötlete támadt. Lenin már a mauzóleumában feküdt és nem akadékoskodhatott, Trotszkij Mexikóba menekült. Sztálin viszont a stétele világát, több millió zsidó lakosával együtt mindenképp el akarta a Szovjetunió nyugati határvidékről távolítani. Az akkor még létező jidis-sajtó nem győzte a távol-keleti Biro és Bidzsán folyók közti területet dicsérni, hogy milyen alkalmas lehetne ez az Édenkert egy Jidenland megteremtéséhez. Volt azonban, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy ez a kínai határ az Amur mentén, és egy igencsak vitatott stratégiai terület. Aki itt él, nem más, mint élő sövény és Sztálin golyófogója. Éghajlata is inkább zord, mint mediterrán, teli mocsarakkal, maláriával és nem utolsósorban az igencsak éhes és vendégváró amuri tigrisekkel. Az egész Exódusz, mint össznépi vállalkozás, tízezer kilométerre a stétele világától, több mint bizonytalannak tűnt. Románia nagyságú a terület, mezőgazdaságilag a fele hasznosítható, de csupán a mocsarak lecsapolásával. Délen az Amur és Kína, Északon a tajga őserdei és kénes tavak. Nyugaton viszont bőségben vas, arany, gránit, grafit, márvány; forró, esős nyár,

szibériai tél. Búza, hal, méhecskék, tigris egy állatkert alapításához. A propagandagépezet bibliai képeket festett egy zsidó köztársaságról, ahol az „átalakult” új zsidó néz a szép szocialista jövőbe, ahol a kiskereskedők, a kisiparosok, a feketézők, szóval állesz cuzámmen a „galiciánerek” eltűnnek, hiszen nincs is itt mit keresniük. Itt, illetve hát ott, az új zsidó építi a közös célt a „munkás zsidók szocialista köztársaságát”. Az országot járó agitátorok látványos, hagymázás ígéreiteit lelkesen fogadta be a zsidóság, bár a kétség is folyamatosan megnyilvánult. Voltak már előtte is zsidó termelő szövetkezet kezdeményezések Ukrajnában, ám a forradalom utáni zavaros idők és a polgárháború sorra megghiúsította a zsidók letelepülését. A zsidó mezőgazdasági települések ellátására egy „Komset” nevű intézmény volt hivatott, mely egyben a „zsidó kérdés” kezelőjeként beépült a szovjet nemzetiségi politikába. 1924-ben a Krímben történt egy zsidó telepítési kísérlet. Ez később párhuzamosan futott, a Sztálin által preferált tervvel, ami 1928-ban végleg eldőlt Birobidzsán javára. A zsidó önkormányzat hivatalos nyelveként a jidist határozták meg. Ez vonatkozott az összes intézményre, iskolákra, felsőbb oktatásra és a bíróságra is. A népszerűségi számok tekintetében, a zsidó többséghez legalább 32 ezer zsidóra volt Birobidzsánnak szüksége. Ez a szám örök cél maradt, pedig még külföldi zsidók, német és lengyel menekültek is érkeztek. Argentínából, Litvániából és Lettországból is jöttek csoportok. A Joint az amerikai és brit-palesztinai munkanélküli zsidók áttelepítését is tervezte. Hivatalosan 1934-ben – 14 évvel Izrael kikiáltása előtt – alakult meg a „Vörös Cion”, a zsidó nemzeti állam területén, a Szovjetunió ellenőrzése alatt – ahogy Kalinyin, a Szovjetunió államelnöke kijelentette. Államról persze szó sem volt, talán egy autonóm területről. Két év kellett csupán, hogy az 1936-os sztálini tisztogatásban falhoz állítsák a teljes birobidsáni zsidó értelmiséget, időlegesen a zsidó oktatást is leállították. A háború után helyreállni látszott az élet, sokan érkeztek, sohasem volt ekkora a zsidó lakosság. A nagy törés 1949. Ros Hásánáján következett be egy, a közösség ellen elkövetett kegyetlen merénylet által, amikor a központi zsinagóga is leégett. Hatásaként a vallási élet teljesen megszűnt.

Az Izraelnél nem egészen kétszerte nagyobb mai Birobidzsán hivatalosan „Oblászty”, tehát zsidó autonóm terület, saját címerrel, zászlóval. zsidók viszont alig élnek már arrafelé. Mindenki elszivárgott 1989 után, többnyire az Árecba. Ennek ellenére figyelemreméltó ez a mai napig fennálló furcsa képződmény a kínai határon, jidis-nyelvű közigazgatással, napilappal, a jidis iskolával és színházzal.

# KIVÁLOGATÓDOM AZ ÉLETRE

Részlet Györi György: Megmeneküléseim című könyvéből

Remegve gondolkodom vissza a szörnyűséges auschwitzzi Appellekre, pedig éppen egy Appell volt az, amely nagyot fordított a helyzetemen. Az egyik reggelen egy SS mérnök-őrnagy lépdelt el a sorok előtt és hangosan kihirdette, hogy a szakmunkások lépjenek ki a sorból, dolgozni mehetnek valamelyik hadiüzembe. A főlágerben, az Arbeitslagerben fognak lakni, ahol jó bánásmódban és jó kosztban lesz részük. Egyben azt is közölte vészjósló hangsúllyal, hogy aki hazudik, és kiderül róla, hogy nem szakmunkás, „es wird todgeschossen werden”, vagyis agyonlövök...

Ostoba lettem volna, ha a fenyegetés miatt nem kapaszkodom bele az SS-őrnagy hozta lehetőségbe. Az esetleges agyonlövés még mindig jobb – latolgattam magamban –, mint a gáz- vagy a tűzhálal. Kiléptem a sorból, és arra a kérdésre, hogy mi a szakmám, határozottan azt feleltem: Spitzendreher. Vagyis: vasesztergályos. Én addig vasgyárban soha nem dolgoztam, gőzöm sem volt a forgácsolás mibenlétéről, ennek dacára vasszakmunkásnak adtam ki magam, mert más lehetőséget nem láttam... A vasesztergályosságot pedig azért mondtam be a jelentkezéskor, mert kőhordás közben megismerkedtem két újpesti zsidó fiúval, akik a németek bejövételéig esztergályosként dolgoztak egy budapesti gyárban, és ők bátorítottak, hazudjam a szakmájukat, hátha együtt maradunk a hadiüzemben. Majd segítenek, amiben tudnak.

Kis csapatunkat – összeverbuválódttunk vagy ötvenen –, a hadimunkára, az Életre kiválasztottakat már vissza sem engedték a koszos barakkba. Két géppisztolyos SS-katona kíséretében elindítottak bennünket Auschwitz I., azaz az Arbeitslager felé, és félóra múlva már ki is léptünk Birkenau Vernichtungslager hatalmas vaskapuján.

Újra kiválogatódttam tehát az Életre, és ezt már nem tartottam teljesen véletlennek, mivel sokadszor fordult elő velem. Jó erőben voltam még mindig, hála a vasgyomromnak, amely tíz liter Dörrgemüset is képes volt zavartalanul megemészteni. Hinni kezdtem, hogy most már bizonyosan túlélem az egészet. Szinte vidáman lépkedtem az SS géppisztolya mellett. Aztán eszembe jutott, hogy a vakmerőségemnek agyonlövés is lehet a vége, és a kedvem szétporlott. Mi lesz velem? Mi vár rám az Arbeitslagerben?

Milyen ingatag az ember, milyen könnyen felejt, ha az életélményeiről van szó. Amikor újra megláttam az Arbeitslager kapuja fölött a már ismert föliratot - Arbeit macht frei -, megint hinni kezdtem abban, hogy a munka valóban a túlélés eszköze lehet...Végzetesen nem csalódtam. Igaz, itt is divat volt az ütlegelés, az agyonlövés, a kivégzés, és itt is csupán rabszolgaként, élő szerzősként kezeltek bennünket. De egy picinykét embereknek érezhettük magunkat, mert az SS-eknek néha "munkatársként" is meg kellett beszélniük velünk egy-egy munkadarabot, ha azt akarták, hogy használható terméket gyártunk. A gyárban többször voltam szemtanúja annak, hogy valamelyik mérnök-tiszt a fogoly

szakmunkással együtt tanulmányozza a szakrajzot. Mintha civil gyárban volnánk. Csakhogy a selejtért itt halál járt. Auschwitz volt ez a tábor is, de mégsem Birkenau! Őltek itt is, csak éppen nem milliókat. Hozzávetőlegesen itt „mindössze” húszezer embert lőttek agyon a 10-es és 11-es blokk (épület) közt, az úgynevezett kivégzőfalnál. ...

Az Arbeitslager alig félóránnyira esett Birkenautól, hamar odaértünk tehát, és szinte ujjongva fedeztük föl, hogy itt híre-hamva sincs a lóistállószerű barakkoknak, hanem emeletes tégláépületek várnak bennünket. Ne horgadt volna föl az életreményem? Ha eddig kibírtam, most már kibírom, és meg fogok menekülni!

...Ezután „nemzeti” hovatarozás szerint különböző házakba, blokkokba irányítottak bennünket. Ha jól emlékszem, én a 16-osba kerültem, az volt a magyarok háza. A Blockführer és a Stubedienst – a blokkparancsnok és a szobaszolgálatos – megmutatták kinek-kinek a fekhelyét. Újabb csoda! A priccsek nem három-, hanem csak kétszintesek, tehát egyemeletesek voltak; mindegyiken lepedővel letakart, tömött szalmazsák, rajta vánkosséle, valamint pokróc a takarózásra. Itt ki fogom bírni, nyugtattam újra magamat, csak az idegesített, hogy a két újpesti srácot – akik megígérték, hogy a gyárban majd segítenek nekem – úgy látszik, más munkahelyre vitték, mert már a bevonulásnál sem láttam őket.

Egy ablak melletti felső ágyra kerültem. Kéjesen nyújtóztam végig a tiszta, majdnem polgári kényelmű fekhelyen, s elhessegettem magamtól a gyötrő félelmet, nem gondoltam a holnapra, a rám váró „szakmunkásvizsgára”. Aludtam egész éjjel, mint a tej.

Reggel a hatalmas hadigyár, az Union Werke esztergacsarnokában a kísérő SS-altiszt odavitt egy fiúhoz, hogy tegyen velem próbát a gépen. A fiú munkaköpenyén piros háromszög-jelzést láttam, mellette DV betűket. Ebből rögtön tudtam, hogy nem zsidó, hanem politikai fogoly, méghozzá Deutsch (D), azaz birodalmi német, és Vorarbeiter (V), előmunkás. Az SS továbbment, és mi összeismerkedtünk. Bemutatkoztam. Georg vagyok – mondtam –, budapesti. A rokonszenves fiú kezét fogott velem, elmondta, hogy Martinnak hívják, berlini, a szakmája szerint vasesztergályos, és azért van itt, mert nem volt hajlandó belépni a Hitlerjugendbe – a fasiszta német ifjúsági szervezetbe –, megmaradt szociáldemokratának. Kíérződött a hangjából, hogy nagyon szégyenkezik honfitársai gáztettei miatt, és azért említi nyomatékkal a szociáldemokráciáját, hogy lássam-halljam: nem minden német fasiszta.

– No, de lássuk, mit tudsz, mein Bube? – hívott közelebb a géphez. – Mit tudsz, fiú?

Egy kicsi vasdarabot nyomott a kezembe – mint nemsokára megtudtam, esztergakést –, hogy köszörüljem meg, aztán hozzam vissza, láthassa, jól csináltam-e. Odamentem az árammal hajtott köszörűhöz, forgattam kezemben a „kést”, fogalmam sem volt, mit kezdjek vele. Éle-

temben nem láttam még sem esztergapadot, sem esztergaszerszámokat. Az esztergakés kis, négyzet alapú, téglalap alakú fémhasáb, amelynek az egyik sarkába pici gyorsacél-darabkát, úgynevezett vídiacélt építenek be; ez a gyémántkeményre „edzett” acéldarabocska vágja, hasítja a nála puhább vasakat a gépen. Én azonban a parányi gyorsacélt nem vettem észre, csak egy vashasábot láttam a kezemben. Gondoltam, az a dolgom, hogy valami előttem ismeretlen okból ennek a vashasábnak az egyik élét fényesre köszörüljem, de hogy melyik élét, arról sejtelmem sem volt. Hosszas tétovázásra azonban nem volt időm, mert az SS-munkafelügyelők állandóan a csarnokban keringtek. Megmarkoltam a vasat, épp ott, ahol a vídia lapult benne, aztán a hasáb egyik oldalát-élét fényesre köszörültem, s vittem vissza a produkcióm diadalittasan Martinnak; lássa, hogy nem vagyok ügyetlen!

Martin a kezébe vette az esztergakést, forgatta jobbra, forgatta balra, aztán nagyon halkán, hogy senki meg ne hallja, megjegyezte:

– Du bist kein Dreher, Georg. Nem vagy te esztergályos. Még talán vasgyárban sem dolgoztál soha; igaz?

S választ nem is várva mutatta, hogy a fémhasáb melyik élét, a hajszálnyira kiálló vídiát kellett volna megéleznem.

A barátságos hangja ellenére megrémültem a leleplezéstől, reszketni kezdtem. Nem Martintól féltem, hiszen kihallottam hangjából a testvéri jóindulatot. De vajon leplezni tudja-e a felügyelő előtt, hogy csak hazudtam a szakmámat? Az egyik SS éppen vad ordításban tört ki, szidta az orosz hadifogoly-munkást, mint a bokrot, úgy látszik, valamit nem talált rendben nála. A kezét is fölemelte, hogy lekeverjen egy pofont az orosznak, de aztán mégsem ütötte meg, hiszen a jó szakmunkás életszükséglet volt a hadigyárban. Uramisten! Ha a szolgálatos SS-felügyelő ebben a fölppaprikázott hangulatában tudja meg, hogy nem vagyok esztergályos, talán ott helyben agyonlő. Rajtam tölti ki az orosznál visszafogott dühét.

Martin észrevette a szemembe kiülő rémületet, közelebb húzott magához, és suttogva folytatta:

– Ne félj, nem szólunk senkinek. Nekem mostanában úgyis rengeteg a munkám, magam mellé kérlek Hilfsarbeiternek, segédmunkásnak. Ne félj, fiú!

S amikor az SS-felügyelő odajött hozzánk, hogy kikérdezze felőlem Martint, ez a nagyszerű berlini fiú azt mondta neki, értem jól a szakmát. Aztán elővett valami munkalapot, mutatta, hogy mennyi a munkája, és kérte, tarthasson engem magánál egy ideig segítőnek, mert sokkal többet tudna termelni, ha szakképzett segítője volna, nem egy tanulatlan segédmunkás. Míg ő végére megy, vagy eszik, vagy az elkészült darabokat méri-ellenőrzi, a gép addig is mehetne. Olyan nyugodtan és meggyőzően adta elő az érveit, hogy az SS nem fogott gyanút, hanem rábólintott: Ám legyen!

FOLYTATÁSA KÖVETKEZIK





## PEER GIDEON: A VITA HEVE

Választások, pártok, Irán, Obama, biztonság, Netanjáhu utazása, lakásárak, megélhetés – akárki akármit is mond, van miről beszélni, vitatkozni, nem alhat meg a tej a szánkban. Sajnos.

Aztán vannak más problémák is, örökzöldek, arról is kell beszélni néha, alkalomadtán, mert az élet nem áll meg, megy tovább, a választások dacára. A kulturált beszéd, viselkedés ilyen téma.

Nem akarom senki nemzeti érzelmét megbántani, de ezen a téren – ahogy régen mondani szokás volt –, van még tennivalónk. Dicsérendő, hogy a jelenlegi fel-tupírozott általános hangulatban erről is szólnak a szakértők, mert olyan téma ez, amelyről nem lehet eleget beszélni. Nálunk, Izraelben meg pláne nem. Ebben – remélem – konszenzus van.

Délelőttöként – munka közben – rádiót szoktam hallgatni. Vannak állandó műsorok, aktuális kérdésekkel foglalkozók. Mostanában az aktualitás a választás, a csapból is az folyik, a világmegvál-

tó gondolatoktól vérbe borulna a rádió varázsszeme, ha volna neki.

De most a műsorvezető a kulturált viselkedésről, beszédéről próbál faggatózni. Partnere két hölgy, elismert specialistái a témának. Az, hogy mindhárman nők, a kérdező és a vitapartnerek is, a véletlen műve, nem erről szól a történet, lehetnének akár mindhárman férfiak, és lehetne a társaság vegyes is.

A lényeg, hogy a mikrofont a kulturált beszéd, viselkedés értői, a téma szaktekintélyei ülnek körül. Mit várok tőlük? Hogy feltárják a tényeket, hibákat, és segítséget nyújtsanak ahhoz, hogy elfogadhatóbb legyen az emberek egymáshoz való viszonya, jobb legyen az életünk. Kell a mankó, mert ezen a téren rosszul állunk, hogy újsághoz illően fejezzem ki magam.

Az első kérdés elhangzik, és jószerevével az is marad az egyetlen mondat, amit meg lehet érteni, hallani. Villámgyorsan kiderül, hogy a két tudós hölgy civilben

pártkatona, véleményüket saját táboruk széliránya befolyásolja. Pillanatokon belül izzani kezd a mikrofon, egyszerre beszélnek, még csak azt sem lehet mondani, hogy egymás szavába vágunk, mert a mű két szólamra van komponálva, egymás mellett beszélnek el, az autósztráda párhuzamos sávjain haladnak, amelyek esetünkben – úgy tűnik – még a végtelenben sem találkoznak soha.

Pedig biztos vannak érveik, véleményük, de most buldózerest játszanak, a földbe akarják hengerelni a másikat. Nem kulturált viselkedéssel, érvekkel, hanem hangerővel. Hogy azt ne mondjam, rikácsolással.

Én – a rádióhallgató – megkövülten ülök a helyemen, hegyezném a fülem, mert érdekel a téma, érdekelnének a tanult vélemények, de csak hangorgia jut el hozzám, képtelen vagyok bármit is kihámozni az elhangzottakból.

A műsorvezető próbálkozik, csendre és rendre inti vendégeit,

de hiába. Azok, mint akiket felhúztak, egyre hangosabbak.

A téma – ugye – a kulturált viselkedés.

A „beszélgetés” végén, a magát kényelmetlenül érző műsorvezető megjegyzi, hogy nagyon sok megválaszolatlan kérdése maradt. Konkrétan: egyetlen kérdésre sem kapott választ, mert fel sem tudta tenni azokat.

Arra gondolok, ha a rádióban szereplők a viselkedés-, és beszédkultúra tótumfaktumai, akkor mi, egyszerű emberek mégsem állunk olyan rosszul.

Van nálunk lejjebb is...

Peer Gideon

***Izraeli apróságok***

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és  
Schöner Alfréd rabbi professzor  
utószavával megrendelhető a  
054-6678131-es telefonszámon.  
(Külföldről: +972/546678131)

## A Drory könyvtár heti ajánlata

Babiczy Tibor:

# Magas tenger

Egy nyomozó küzdelme bűnnel és büntudattal



Babiczy Tibor első regénye, a Magas tenger egy névtelen nyomozó mindennapjairól szól, akit szép lassan felőröl a büntudat. Nyomozónk a bűnesetek felgöngyöltése közben tudatosan próbál elszakadni az élet hétköznapi szépségeitől. Rengeteget iszik és dohányzik, egyik napról a másikra él, túlél. A számára kijelölt eseteket néha megoldja, néha nem, néha magától kiderül az igazság. Halad előre régen kisiklott életében, kerülgeti a szembenézést saját magával, feltételezhető tettével, miközben álmok zaklatják.

A nyomozó világában senkinek sincs neve, legfeljebb olykor az áldozatoknak. Csak a bűn valóságos: minden más már eloszlott a cigarettafüstben, csupán egy-egy másodpercre tűnhet fel. Ez a kegyetlen, erőszakos háttér, ami felsejlik a nyomozó munkája során, tökéletes lehetőséget ad arra, hogy nyomozó még mélyebbre zuhanjon a kétségbeesésbe. Nem mintha lenne bármiféle munkamódszere vagy komoly megérzése, inkább a véletlen és a rutin segítik munkáját.

„Nem álmom volt, nem, bárcsak az lett volna, az legalább azt jelentette volna, hogy aludtam, és – feltéve, ha csukott szemmel látjuk – még egy rémálom is jobb, mint ébren lenni és merev tekintettel bámulni a plafont.”

Babiczy krimijében nincs üldözés, nincsenek igazi tettesek. Még a nyomozás is csak másodlagos. Álomképek, emlékek váltják egymást gyilkossági helyszíneken vagy kocsmákban játszódó jelenetekkel. A főszereplő egy lecsúszott alkohol és cigi függő nyomozó, aki szorong és rengeteget elmélkedik az életről, zenéről, írókról. A bűn mögött rejtőző embert akarja megfejteni, nem az indítékot.

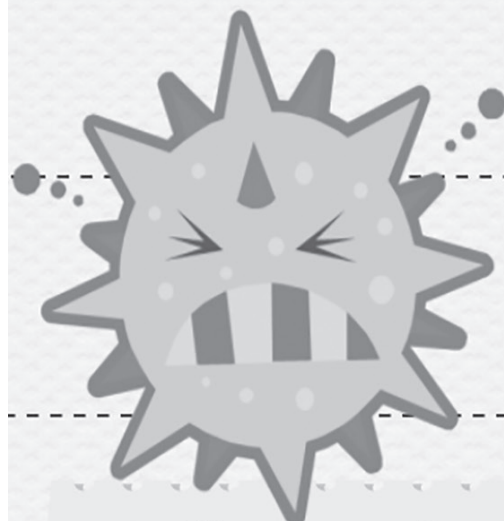
Olvasásra ajánlott.

Nagy Tímea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón [www.dkabala.com](http://www.dkabala.com) honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.



Tények az  
**influenzáról**



**Több mint 200 vírus** okozhat olyan meghűléses tüneteket, mint az orrfolyás, tüsszentés, köhögés



Az influenzavírus leginkább **cseppfertőzés** - azaz tüsszentés, köhögés, vagy beszéd - útján terjed

**Tünetek**

torokfájás,  
köhögés,  
orrfolyás vagy  
orrdugulás,  
fejfájás,  
hidegrázás, izom-  
és  
végtagfájdalom,  
kimerültség

**160 km/h**



**sebességgel képes az influenzavírus a levegőben terjedni**

Az influenzavírus a használati felületeken - mint az asztal vagy a szék - akár

**24**

**órán**

keresztül is képes életben maradni

A felnőttek már **egy nappal**

a tünetek jelentkezése előtt és a betegség kialakulását követően akár **5-7 napig**

megfertőzhetnek másokat



Az emberi orrban lévő hőmérséklet **32 °C**, mely ideális a megfázást okozó rhinovírus növekedésének



A kórokozók akár **3 óráig** is életben maradhatnak a kezeinken

Ha nem érezzük jól magunkat



maradjunk otthon

Egy alapos kézmosás alkalmával **2x** végig lehet énekelni a "Boldog szülinapot"



A megelőzés egyik leghatékonyabb módja mai napig a rendszeres és alapos **kézmosás**



Antibakteriális szappanok használatával még tovább növelhetjük a kézmosás hatékonyságát





## RÓNA ÉVA: OSCAR-DÍJAS FILM A HOLOKAUSZTRÓL

A mozilátogatók komikusként ismerték Roberto Benigni olasz filmszínészét. Meglepetés volt a filmszínházakban világszerte bemutatásra kerülő, „Az élet szép” című holokauszt témájú filmdrámája. Olyan téma bemutatására vállalkozott, amely – filmkritikusok szerint –, a legtermékenyebb fantáziával megáldott művésznek is ritkán sikerülhet. A film forgatókönyvének szerzője, a film rendezője, a férfi főszerepének alakítója Roberto Benigni.

Claude Lanzman „SOÁ” című filmalkotása után többnyire csak dokumentumfilmek érzékeltették a zsidó nép legnagyobb tragédiáját. Benigni filmjének kicsengése egyértelműen azt sugallja, hogy hasonló tragédiának soha többé nem szabad megisméltódnie!

Benigni nem zsidó létére a maga választotta utat kereste. Abból a megállapításból indult ki, hogy lehetetlen szokványos szavakkal érzékeltetni a megtörtént borzalmakat. Mepróbalta az abszurd művészet eszközeivel tolmácsolni a leírhatatlant. Veszélyes kísérlet volt, de kiállta a próbát. Sikerült eredményt elérnie ott, ahol mások csak felvázolták az üzeneteket.

A film szinte mindenben különbözik a népiértés borzalmairól készült nagy filmekről. A legkiemelkedőbbtől is, mint a Schindler listája. Benigni filmje azért tér el más holokauszt-filmektől, mert alaphangja a tragikomédia. A bohóc-költészet útján érzékelteti az emberirtás gonosz kegyetlenkedéseit, a megsemmisítő táborok, a halállágerek rémségeit.

Akadnak, akik mielőtt látták volna a filmet, fenntartással fogadták a súlyos téma burleszk-műfajba ültetését. A nézőtérén azonban rájöttek, hogy a komédia köntöse érzelmeket kavará, megható történetet rejt. A kezdeti mosolyt csaló jelenetek után kevesen tudták visszatartani a döbbenettől kicsorduló könnyeiket.

„Az élet szép” olasz filmdrámát, Roberto Benigni legsikeresebb filmjének minősítik a szaktekintélyek. Az amerikai, angliai, franciaországi és más filmszínházakban hosszú időn át telt házzal vetítették. Nagy sikert aratott Olaszországban is, ahol az ottani Oscar-díjnak megfelelő David di Donatello díjjal jutalmazták. A Jeruzsálemi Fesztiválon a legrangosabb díjjal tüntették ki. Az 1999-es Cannes-i Filmfesztiválon a filmművészet legmagasabb kitüntetését, az Oscar-díjat Robert Benigni „Az élet szép” című holokauszt filmjének adományozta a zsűri. A legjobb férfi főszereplőnek járó Oscar-díjat szintén ő kapta meg. A filmtörténetben ez volt a második eset, hogy egy művész, a maga által rendezett filmjével megkapja a legjobb férfi főszereplőnek járó Oscar-díjat. Feljegyzések szerint II. János Pál pápának ez volt a kedvenc filmje. Az is kiderül, hogy Benigni holokauszt filmje az Oscar-díjon kívül 52 különböző rangos díjat nyert, és 26 jelölésben részesült. Az Amerikai Filmakadémia Benigni kiváló alkotását szo-

borral jutalmazta.

Röviden a film cselekményéről:

A történet 1939-ben játszódik Toscanában. Guidó, a zsidó fiatalember pincérként dolgozik nagybátyja védőszárnyai alatt. Beleszeret a szépséges Ritába. A lányban is fellobban a szerelem a jóképű, kedves ifjú iránt. Egy idő után megházasodnak, s a következő esztendőben megszületik a kisfiúk, Giosué. A házaspár boldog, Guido könyvesboltot nyit, hogy anyagilag is jobb körülmények között nevelhessék fel imádott gyermeküket.

A fasiszták hatalomra jutása Olaszországban, az olasz fajúldozó törvények egyre szigorúbb intézkedésekkel nehezítik a zsidó lakosság életét. A deportálástól Guido és ötéves kislánya sem menekül meg. Rita, keresztény lévén elkerülte a deportálást, de férjével, gyermekével akar menni. A rendőrök erőszakkal ráncigálják ki a transzportból.

A film ettől kezdve olyan, mint egy rémese. Az addig humorral tarkított jelenetek melankolikus fordulatot vesznek. Ártatlan zsidó embereket, öregeket, gyermekeket kínoznak, gyilkolnak a fasiszta fenevadak.

A szerző-színész, Benigni alkotása emlékeztet Primo Levi egyik könyvének soraira: „*Mintha mindez csak rossz álmom volna, hiszen nem lehet igaz. Ez a borzalom annyira elképzelhetetlen, hogy a valóságban nem történhet meg.*”

Guidó, ölében kisfiával, menetel a halálláger felé vezető úton. A gyerek sír az anyja után, Guido, hogy elhallgattassa, azt mondja a fiának, „*Ez csak egy társasjáték, kicsim, a győztesek jutalomban részesülnek...*”

A film végén egy teljesen elpusztított táj vetítődik a közönség elé. Messziről, a szürke ködön át, rémisztően bontakozik ki a halálláger körvonalainak pokoli képe. Felvillan a krematórium, az ég felé szálló füstben megjelenik Guido élettelen arca. A következő jelenet: a felszabadított lágerből kíváncsorgó néhány csont-bőr túlélő, az egyik Guidó kisfiát, Giosuet húzza maga után. Távolból egy nő rohan feléjük: a gyerek anyja, Rita.

A moziteremből távozó, átélve a tragikus történetet, úgy érezték, a középkor hajdani szörnyűségei peregtek le előttük.

A bemutató után rendezett sajtótájékoztatón Roberto Benigni kijelentette:

- Nem vállalkoztam történelmi rekonstrukcióra, ezt kizárólag az akkori eredeti felvételek, dokumentumok tették hihetővé. A tragédia kezdeti időszakát, a Mussolini-féle fasizmus kialakulását sem lettem volna képes valóságként érzékeltetni. Sőt, az 1944-es időszakra vonatkozó részt sem lehet egyértelműen történelmi dokumentumnak tekinteni, noha a tények bemutatásához kikértem számos történész és auschwitzi túlélő véleményét is. Ez a film együttérzésem szerény megnyilvánulása Izrael népének, s a világ minden holokauszt-túlélőjének fájdalmas történe-

téhez. Vallom az egyik legkedveltebb zsidó regényíró, a Nobel-díjas Isaac Baschevis Singer véleményét, hogy a gyűlölködés, a kegyetlenség csupán önmagát termeli újra. Az emberiség számára csakis az egymás iránti megbecsülés, a szeretet különféle formáiban és megnyilvánulásaiban rejlik a világ jobbá tétele.

A hírneves Benignit meghatotta az a hozzáállás, ahogyan a közönség mindenütt fogadta a filmet. Bevallotta: félt a jeruzsálemi Cinematekben vetítésre kerülő film reakciójától, mert tudta, hogy az izraeli közönséget különösen érzékenyen érinti a holokauszt témájának feldolgozása.

- A vetítés alatt csend volt - mondta Benigni -, egy egészen más sűrűségű csend, mint az európai mozitermekben. Első alkalommal értettem meg ezt a különös csendet. És éreztem, hogy az izraeliek maguk közé fogadtak.

Olaszországban Benignit a gyermekek, a tréfás rajzfilmek szupersztárjának tartották. Ezért néhányan, akik szüleikkel látták ezt a filmet, levelet írtak neki, kérték, ne haljon meg, mint a többiek a filmben. Egy kisfiú megkérdezte édesanyjától:

- Miért ölték meg a sok embert?

Az anya azt válaszolta:

- Mert zsidók voltak.

A gyerek nem értette, tovább kérdezett:

- Mi az, hogy zsidó?

Az anya tanácstalan volt, hogyan magyarázza meg az alig tízéves gyermekének, hogy az ártatlan zsidókat a hitük miatt üldözik, gyilkolják a rossz emberek. Annyit mondott:

- Olyanok a zsidók, mint mi vagyunk, csak más templomban imádkoznak...

A gyermekeket elborzasztották a filmben lejátszódó öldöklések. Úgy tűnt számukra, mintha a rajzfilmekből ismert kedvenceiket látnák kínozni, meghalni, akiknek halála nem következhet be.

Benigni arról is beszámolt, hogy a film forgatókönyvének írása közben, a filmipar vezetősége próbálta megakadályozni a produkciót.

- Nagyon csodálkoztam ezen az előzetes cenzurán - mondta a szerző -, de egy pillanatra sem haboztam a film megvalósításán. Éreztem, fontos mondanivalót készülok filmre vinni. Nem engedtem a nyomásnak.

Egyik filmkritikus megkérdezte Benignit: nem gondolja, hogy több borzalmas jelenetet kellett volna felelevenítenie a filmben?

Benigni válasza:

- A film tele van borzalommal, sugallat formájában érzékelteti a kimondhatatlant, akár csak Dante Pokla, ahol a rettenetes dolgok megannyi vetületét a történet szintén csak sugallja.

Van, aki magában hordozza a jó és rossz emberi tulajdonság csírát, néha az egyik nyilvánul meg, néha a másik... Olykor gyalázatos tettei miatt nem ismer magára. Képtelen fel fogni, hogy mindazok után önmaga maradt.





## ARJE SINGER: EGY FARMER NAPLÓJÁBÓL

A mai nap már tegnap kezdődött. Úgy határozunk az asszonykával, hogy eladunk 13 tehenet.

Este felé járt már az idő, eleredt az eső. Mivel a farmer nem utasíthatja vissza a csapadékot, elmentünk aludni. Magyarázat kedvéért a tisztelt városi olvasónak a mezőgazdász nappal dolgozik, éjjel gondolkodik. Így én kigondoltam, hogy jó lesz a ló segítségét kölcsönkérni, hiszen reggelre sár lesz. Reggel feltöltöttem a vödört szénával. Raszti a ló röhögött. Hosszú fejével füvet zabált. Ha közeledtem őfelségéhez, lehúzta fülei és a hátsó lábát felemelte, mint aki rúgni akar. A vödört megtöltöttem kukoricával, a ló meg gondolta magát és hosszú léptekkel követett az istállóba.

Asszonykám babonás.

- Vigyáz, mondja, péntek van, és 13 tehenről van szó.

Raszti nem szereti a nyeret. Két fülét újra lehúzta, szemeivel a másik lóra kacsint, mintha az lenne a soros. A másik lónak nincs neve. Valaki ott felejtette nálunk, kellemetlen jószágnak bizonyult, rendszerint a lovaglót ledobta. Számításba véve a babonát, mégis Rasztira teszem a nyeret.

És most előre!

Az eső elkezdett zuhogni. Tudtam, hogy

ilyen időben nem fogok egyedül boldogulni. Felhívtam a szomszédomat Ricket segítségre.

- Tíz perc múlva nálad - jött a válasz. Ha ismerjük a borbély tízpercet, hát a farmeré hosszabb. Mondanom sem kell, hogy egy órát vártam a segítségre. Rick együtt érkezett a teherautóval, ami elszállítani jött a teheneket a vásárra. Most már minden úgy ment, mint a karikacsapás. Csak a félfarkú bestia nem akart felmászni a teherautóra. Bögött, keresztben állt, míg az ostor megtette a magáét és a félfarkú is felkerült. Joe, a sofőr megindította a motort, de három méter előrehaladás után, beragadt a sárba. A félfarkú röhögött, mégis itt maradok, gondolhatta.

De Rick barátom hozta a traktort. Vagy ahogy később dicsekedett, képtelenség megadni magunkat.

Valóban kivontatta a kocsit az országútig, ahonnan már Joe könnyen továbbhajtott egészen a közeli városig.

Délután két órakor elkezdődött a vásár. Egy szomszéd megszólított: 'milyen jó csizmád van.' Ő fekete félcipőben lubickolt, a sárban. Két oldalról folyt az a bizonyos sárga folyadék, ami pár perccel ezelőtt még a tehenek belső részeiben bugyborékol. Gondoltam, megkérdezem, hol felejtette a szmokingját,

de hát nem szép cinikusnak lenni.

Egy másik gazda szaladt utánam. Neki a farmernadrágja kicsit koszos volt, és a foltok rettenetes bűzt árasztottak. Mint ha közel állt volna, amikor az egyik tehen megkönnyebbült.

- Van neked bikád? - kérdezte.

- Nem, tizenhárom tehenem van eladó.'

- Kár, nekem állapotos tehenekre van szükségem.'

Csak most kapcsolom.

- Persze, hogy otthon van bikám. Ezek a tehenek mind állapotosak.'

Az idő lassan telik a ronda félfarkú mutogatni akarja magát, elrontja az átlagot. Aztán a mi tehenekre került a sor. Egy távoli gazda megvette őket, de a félfarkú nélkül.

Gondoltam magamban, most a szépség királynőt haza kell vinnem. Egy hentes megmentett és megvette a félfarkút.

Este van, este van, ki-ki nyugalomba. Az asszonykám a drága meggyújtotta a kandelót. A fekete macska úgy határozott ma este én vagyok a soros simogatni őt. Pajtás, a kutya kicsit féltékeny, de tudja, hogy sáros és szó sem lehet megközelíteni gazdáját.

A fa ropog a tűzben. A konyhából finom bableves szaga árad.

Azért mégis gyönyörű az élet.



## SÁNDOR JUDIT: Fülöppel, Fülöpön

Egy ismeretlen tenger partján állok. A tenger finom zúgással, lágyan hullámszik, hosszú fehér ruhámat úgy fodrozza a szél, mint a lábam körül futkosó hullámokat. Béke, derű, az ég kékelem, a nap sárgáll, a levegőben jó energiák rezegnek ... azon gondolkodom, hogy vajon hol vagyok ...

- Jenő! Jaj de örülök, hogy jössz! - tárom ölelésre a karomat, amikor megpillantom régi barátomat, aki az időnkénti vészhelyzeteimben a legjobbkor szokott felbukkanni, ám Jenő visszahőköl, csúnyán néz rám, és ...

- Fülöp vagyok - szól hidegen

- Milyen Fülöp? - nézek a jenő-szerű jelenségre, de végül is mindegy, majd megszokom, hogy nem a Jenő, a fontos, hogy itt van. - Hol vagyunk Fülöp? Az ott egy őserdő? - nézek rá olyan „lujzás” tekintettel, amitől a férfiak okosnak érzik magukat, és ennek örülnek, és Fülöp pont is így tesz.

- Khm - mondja barátságosan. - A Fülöp Szigetek - Republic of the Philippines, független, demokratikus állam. Délkelet-Ázsia pereme mellett terül el, 7107 szigetet foglal magába (apály alkalmával 7111), ebből kb. 800 lakott. (mennyi Robinson élhet a többin!). 11 nagyobb szigete az ország területének 96 százalékát te-

szi ki, legnagyobb és legnépesebb közülük Luzon. Gyakoriak a földrengések, és jelentős a vulkáni tevékenység a területen.

Legmagasabb pontja Mindanao szigeten a Mount Apo, 2954 méter. Főbb folyói a Cagayan, Agusan és a Kabacan. Fővárosa Manila. Az európaiak számára Ferdinand Magellan portugál felfedező fedezte fel 1521-ben, de gondoltad volna, hogy Palawan szigetén már ötezer évvel ezelőtt is élt Homo sapiens? Régészeti és embertani bizonyítékok vannak rá. De ez nagyon régen volt, inkább elmondom még, hogy jó Magellan Ferdinándomat, aki hűen szolgált, bátor és rettenthetetlen férfiú volt, hamarosan lekasabolták a bennszülött harcosok egy bizonyos Lapu-Lapu vezetésével. Ez a Lapu, gyűlölte Harnabor rádzsát, mert a rádza barátságosan fogadta hű Ferdinándomat és népével együtt áttért a kereszténységre. Ezért Lapu Lapu támadott és sok vért ontott...

- FerdinánDOMAAAT? Hol vagyunk? Ki vagy TE ... és honnan tudod mindezt? - próbáltam értelmesen dadogni - II. Fülöp - biccentett a fejével királyian -, ragadványnevem Okos Fülöp, születésem jogán, ausztriai főherceg, a Habsburg-házból származom, Kasztília, León, Aragónia, Valencia, Mallorca, Szicília, Nápoly,

Navarra, és Szardínia királya, Barcelóna grófja, 1555-től V. Fülöp néven burgundiai herceg ... - itt levegőt kellett vennie, - közbe akartam szólni, de még gyorsan elhadarta, hogy apja V. Károly, német-római császár, anyja Izabella portugál infánsnő, már az apai nagyanyjánál tartott, aki II. (Őrütl) Johanna királynő volt, de itt befogtam a fülem, erre becsukta a száját, én meg azon gondolkodtam, hogy vajon a manilai elmeógyógyintézetből szökött ki egy rövid kirándulásra, vagy király korában egyszerűen beleesett egy időlyukba, és most itt van ...

- Minek köszönhetem a megtiszteltetést Felség, hogy szóba ereszkedik velem? - kérdeztem illő modorban.

- Tudod -, nézett rám Fülöp kedvesen, - figyelemmel kísérem a világ jelentősebb újságjait, így járatom az „Új Kelet”-et is. A múlt héten azt írtad, hogy „Szeretlek Fülöp!” Ez a szívemig hatolt és föltámadtam. Igaz csak egy kis időre, de ez is nagyon kellemes - sóhajtott, és boldogan nézett rám.

- Akarod megnézni a Csokoládé Hegyeket? - kérdezte, és ekkor megértettem, hogy jó barát, és elhatároztam, hogy bemutatom a Jenőnek, ha előkerül végre.



## Mózes Teréz:

# A nagyváradai zsidó kórház története

1731-ben alakult meg a Chevra Kadisa, a Szentegylet Nagyváradon, és alig pár év után a „Hekdes”(kórház) már szerepel célkitűzésében, amit nagy áldozatok árán (gyűjtések nagyvásár alkalmával), 1797-ben sikerült megvalósítani. Az Állami Levéltár nagyváradai fiókjánál található latin nyelvű Váraljai-térképen már ott szerepel a „Hospitali” – a kórház.

Mi is volt a „Hekdes? Ekkor a Hekdes - a kórház csupán egy szobából állt. A kolostori kórházakhoz hasonlóan elsődleges feladata az idegen, szegény sorsú, Váradra elvetődött, vagy Váradon keresztül utazó zsidók befogadása, valamint idős, rossz körülmények között élő, beteg zsidók gondozása volt. Orvos jelenlétéről ekkor még nem történik említés. Ezekben az időkben a hangsúly még az otthon fekvő, szegény betegek ápolásán volt. A módosabb betegek saját költségükön fogadtak ápolókat. Am ha szegény sorsú betegről volt szó, a betegápolás az egyleti tagok kötelessége volt. 1813-ban esik először szó orvosról, akit szükség esetén valószínűleg más városból hívtak, mivel az első zsidó orvos csak 1829-ben telepedik le Váradon. A sebészi feladatokat ekkor még egy chirurgus-mesternek nevezett (borbély) látta el.

A főiskolák látogatásának jogát 1790-ben nyerték el a zsidók. Eredetileg csak licenciátusi diplomát akarták megadni, de két évig tartó szívós harc után, II. József jóindulatának megnyerésével, elérték a saját hitvallás szerint módosított esküvel való doktorrá való avatást. Az első zsidó orvos, egyben az első világi értelmiségi Nagyváradon, a helyi születésű dr. Grósz Frigyes volt. Tehetségével, tudásával nagy patientúrát alakított ki, ami anyagi függetlenséget biztosított számára. 1830-ban Váradon létrehozta a Szegény Vakok Intézetét (erre még visszatérünk). Ez volt az első ilyen természetű intézmény Dél-kelet Európában. A több épületből álló intézmény egyszerre 50-60 beteget tudott befogadni. Dr. Grósz Frigyes nem ismert, és nem tett különbséget nemzetiségek között. A rászorulókat ingyen kezelte, ingyen gyógyszerrel, szemüveggel látta el. Az 1832-es kolerajárvány idején, majd az 1836-os tífusz és az 1846-os árvíz idején derekasan kivette részét a mentőmunkálatokból. Ezt annál is inkább nagyra becsülték, mivel dr. Grósz Frigyes gyermekparalízisből visszamaradt testi fogyatkozásban szenvedett. A század közepéig további három orvossal bővült a váradai zsidó gyógyászok „odinárius Doktor der Medicin” száma. Ezek közül érdemeikért dr. Grósz Frigyes érdemrenddel, fivérért dr. Grósz Albertet, aki az egészségügyi Tanács tagja lett, arany érdemkeresztel tüntették ki.

A Hekdesnek nevezett kórház kezdetben szűkösen látta el feladatát. Ez megmutatkozott az 1854-es kolerajárvány idején, amikor nagy számú beteg igényelt volna ápolást. Két évvel

később sikerült tető alá hozni és ünnepélyes keretek között felavatni, az új kórházat. Hosszú, földszintes vályogból emelt épület volt, két földes szobával, külön a női és a férfi betegek számára. A kórház élére dr. Grósz Frigyes nyerték meg. Korai halála miatt sajnos csak két évig vezette az intézményt. A megüresedett állásra fiát, dr. Grósz Lajost választották.

Ebben az időben a Szentegylet 7.000 forintos költségvetéssel dolgozott. Míg kezdetben az érdeklődés homlokterében a temető állott, illetve, hogy a Tóra és a tradíció szellemében tudják elhantolni az elhunytakat, és vigaszt nyújtani a hozzátartozóknak, az eljövendő időszakban – az előbbi feladatok mellőzése nélkül – arra törekedtek, hogy a kórházat bővítsék, az ágyak számát növeljék, felszerelését javítsák, hogy a fejlődésnek megfelelően korszerűsítsék. Ehhez pedig pénz szükségeltetett, sok pénz! Ezt igyekeztek szüntelen előteremteni különféle eszközökkel, adományok, alapítványok, hagyatékok és tagsági díjak által.

Az 1866-ban kitört porosz-osztrák háború alkalmával sok sebesült érkezett a városba. Az egylet a hitközséggel karöltve vállalta a sebesültek egy részének ellátását. A hitközség gondoskodott élelemről, az egylet pedig fekvőhelyről, orvosi és gyógyszerellátásról. Dr. Grósz Lajos Budapestre távozta után, 1869-ben dr. Kálmán Izidor nyert igazgatói kinevezést. Ebben az évben dr. Spitzer Henrik javaslatára báró Eötvös Józsefet, akkori közoktatási minisztert a Szentegylet dísztagjává választották, aki azt köszönettel nyugtázta.

1867-ben létrejött az egyházszakadás. Különvált az ortodox és a neológ hitközség. Ez a zsidóság egészségápolása terén szerencsére nem hozott változást. Ugyanis a két hitközség támogatása mellett a kórház tulajdonosa és irányítója továbbra is a Chevra Kadisa, a Szentegylet maradt, ami eredeti szervezési formájában élt tovább.

1869-ben már elkerülhetetlenné vált a kórház alapos renoválása. Az 1100 forintos költség azonban már meghaladta az egylet erejét. Kénytelen volt 500 forint bankkölcst felvenni a takarékpénztárból. Ez volt az egylet első bankügylete.

A város zsidó lakosságának növekedésével párhuzamosan, valamint az igények növekedésével, szükségessé vált az orvosok számának gyarapítása is. Főként a járóbetegek és az otthon fekvő betegek ellátása igényelt fokozott figyelmet. Érdeklődéssel kísérve az évente kórházba kerültek, és az ambuláns betegek számát, felmérhető a kórház betegellátó képessége. Így például 1880-ban 62 beteget ápoltak kórházban, ugyanakkor 915 járóbetegnek nyújtottak orvosi ellátást. A zsidó orvosok száma látványosan megnövekedett. Míg 1850-ben mindössze három zsidó orvos volt Nagyváradon, ez a szám a XX. század első évti-

zedére 48-ra emelkedett. Közben erőfeszítéseket tettek a kórház bővítésére, korszerűsítésére. A XIX. század végére minden szempontból mások voltak az adottságok. Míg 1731-ben 68 taggal indult a Szentegylet, a tagok száma 140 év múlva 211-re emelkedett. A század végén, 1897-ben ez a filantropikus intézmény már 246 tagot számlált, ami jelentős tagsági díjat jelentett, azonkívül ekkor már 22 ezer korona költségvetéssel dolgozott az egylet.

A Chevra Kadisa 1902. évi közgyűlésén Gábel Jakab tanár és iskolaigazgató fokozottabb áldozatkészségre hívta fel a tagságot. Ennek nyomán jelentős adományokat ajánlottak fel a kórház átépítésére, és korszerűsítésére. A kórházépítés céljaira 26.356 korona értékű adomány gyűlt össze. Viszont az újjáépítés költségvetése 80 ezer koronát irányzott elő. Míg a gyűjtési mozgalmat tovább folytatták, megkezdtek a munkálatokat. Az eredetileg hatvanra tervezett kórházi ágyak számát nyolcvanra emelték, az orvosi kart jó nevű specialistákkal bővítették. S míg a nagyváradai Zsidó Kórház az akkori Magyarország legszebb és legnagyobb stílusú zsidó humánus intézménnyé vált, a Szentegylet más kórházak építéséhez is hozzájárult. Így például a város első gyermekkórháza létesítéséhez 2.000 koronát adományozott.

Az első világháború nagyon igénybe vette a zsidókórház anyagi alapjait. ezért ismét emlékadományok útján igyekeztek növelni anyagi lehetőségeit. A kórház korszerűsítése mellett, tervbe vették annak bővítését új osztállyal, a szülészettel. Ezt az új pavilont a főépület fölé épített emelettel kívánták megvalósítani. Ehhez azonban már nagyobb összefogásra volt szükség. A Szentegylet elnöki tisztét már évek óta Leitner Ilázar töltötte be. Neki sikerült megnyernie egy Amerikában élő barátjának jóindulatát. Herskovits Albert egy millió lejt ajánlott fel e nemes emberbaráti célra, amit később, elhunyt fia emlékére újabb ötszáz ezer lejes alapítvánnyal egészített ki. Ez képezte a kiinduló alapot. A szülde építéséhez, berendezéséhez és felszereléséhez komoly hozzájárulást nyújtott a Joint, a két hitközség, a Zsidó nők Kórház-egyesülete, számos mecénás, valamint a Szentegylet egyre növekvő taglétszáma.

A Zsidó kórház szülészeti osztályának megnyitására 1929-ben került sor, a megnyitó ünnepségen kihangsúlyozták, hogy a kórházat, és új osztályát a zsidóság emberbaráti szeretete hozta létre, ez az intézmény nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül minden betegnek, elhagyottnak, ráutaltnak rendelkezésére áll.

Az elkövetkező években emeletet húztak a mellékszárnyak épületei fölé, s így sikerült 125-re emelni az ágyak számát, ugyanakkor az orr-fül-gége osztály mellett a kórházat szemézzel és laboratóriumokkal is bővítették.

*Folytatás a 18. oldalon*





## Latorcai Csaba: „Zéró tolerancia az antiszemitizmussal szemben”

### Sajtótájékoztató az „Utazás a zsidó örökségbe Észak-Alföldön” című projektről a debreceni Ortodox Zsinagógában

Magyarországon nem kell senkinek félnie identitása, vallása, kultúrája megvallásában - mondta Dr. Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkára a debreceni Pásti utcai zsinagóga rövidesen befejeződő felújításáról és a Debreceni Zsidó Hitközség „Utazás a zsidó örökségbe Észak-Alföldön” című projektjéről tartott sajtótájékoztatóján. Magyarország kormánya zéró toleranciát hirdetett az antiszemitizmussal szemben, ennek is köszönhető, hogy az országban több ezer izraeli hallgató tanul - jelentette ki Latorcai Csaba Debrecenben.

A helyettes államtitkár példaér-

tékűnek nevezte a debreceni önkormányzat és a helyi zsidó közösség együttműködését a csaknem kétfélmilliárd európai uniós és hazai központi támogatásból magvalósuló beruházásban.

Jelezte, hogy korábban hasonló együttműködés eredményeként, uniós támogatással, határon átnyúló projekt keretében újult meg a másik debreceni, a Kápolnás utcai zsinagóga.

Dr. Latorcai Csaba „közös felelősségünknek” nevezte a zsidó kulturális örökség megőrzését, mert - mint mondta -, az a magyar nemzet kulturális öröksége. Hozzátette: a 2015-től kezdődő zsinagóga felújítási program keretében az idén 15 zsinagóga felújítása kezdődik meg az országban.

Dr. Papp László, Debrecen me-



gyei jogú város polgármestere emlékeztetett: 2013-ban indult a debreceni zsidónegyed felújítási programja, amelynek eredményeként már megújult a helyi Kápolnás utcai zsinagóga, a hamarosan elkészülő Pásti utcai zsinagóga pedig nemcsak hitéleti, hanem oktatási és kulturális programok helyszíne is lesz.

„A debreceni zsidóság élni akar, élni és fejlődni tud” - mondta a polgármester, emlékeztetve arra, hogy Debrecenben él az ország legnagyobb vidéki zsidó közössége.

Horovitz Tamás, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke reményét fejezte ki, hogy a felújított Pásti utcai zsinagóga az oktatás és a kultúra fellegvára lesz.

Állandó kiállításon mutatják majd be a zsidóság múltját és hagyományait - közölte, jelezve: zarándokszállást is kialakítottak a zsinagóga szomszédságában, s a program keretében - a zsidó zarándokúthoz kapcsolódóan - felújítják a nagykálói zsidó

temetőt is. A debreceni sajtótájékoztatóján, és a már elkészült beruházások bemutatóján ott volt Zoltai Gusztáv, a Miniszterelnökséget vezető miniszter tanácsadója is.

Fentieket a magyar médiák is hírül adták.

A sajtó konferencián hallottak, és a megújuló zsinagóga erőt ad számunkra! Úgy érezzük, jó úton jár a Debreceni Zsidó Hitközség. A Hitközségnek és a közel 400 itt tanuló izraeli egyetemistának nyugodt élete lehet itt.

Úgy érezzük, hogy a Holocaust előtt itt imádkozó hittestvéreink, akiket a világgégés ártatlanul elpusztított, vigyáznak ránk, és segítenek nekünk a hitélet fennmaradásában, amiért ők áldozatul estek.

Szeretettel várjuk Debrecenbe az elszármazott és érdeklődő hittestvéreinket a világ minden részéről, hogy saját szemükkel győződjenek meg a rövidesen befejeződő projekt eredményeiről!

**Kreisler Gábor/  
Debrecen**

## FELHÍVÁS

Tibor Ernő festőművész emlékezete

Zintz Mária művészettörténész, a Nagyváradi Körösvidéki Múzeum munkatársa nagyterjedelmű emlékalbumot készül kiadni TIBOR ERNŐ festőművész munkásságáról.

Tibor Ernő, aki alapító tagja volt a Holnap Társaságának, a holokauszt áldozata lett. Barátja volt Ady Endrének, Dutka Ákosnak, tárlatokban mutatta be a román tengerparton Francia- és Olaszországban készített tájképeit, valamint kedvenc témáját, a nagyváradi piactérről készített képeit. Alkotásainak nagy részét Várad zsidósága vásárolta meg, olyan családok, akik ma Izraelben, s a világ más városaiban laknak. Zintz Mária művészettörténész kéri azok jelentkezését az alábbi e-mailcímen, akik Tibor Ernő festményeit őrzik, és azok reprodukcióival szívesen támogatnának egy a Tibor Ernőről szóló 150-200 reprodukciót tartalmazó könyv megjelenését.

[zintzmaria@yahoo.com](mailto:zintzmaria@yahoo.com)  
[mozest1919@gmail.com](mailto:mozest1919@gmail.com)

### Folytatás a 17. oldalról

1944. március 19-én a németek megszállták Magyarországot, és március 31-én a Gestapo azonnali hatállyal rekvirálta a zsidó kórházat. 24 órán belül el kellett távolítani a beteget és átadni a kórházat minden tartozékával együtt. A háború éveiben ennek következtében Váradon nem működött a zsidó kórház. Mikor bekövetkezett a gettózás, ahová sokan súlyos betegen érkeztek, és különösen miután működésbe léptek a Dreher-kínzókamrák, szükségessé vált kórház létesítése a gettóban. A központi gettó kórházat a befejezetlen, bevakolatlan Vizsnitzi-templomban rendezték

be. Az orvosi felszerelést kötszert, gyógyszert a gettóba zárt orvosok, gyógyszerészek abból adták össze, amit sikerült magukkal hozniuk. Óriási áldozatokkal, de működött a gettó kórház.

Nagyváradi 1944. október 12-én szabadult fel. A háború még tartott, mikor a felszabadított lágerek túlélői kezdtek hazavánszorogni. Mindjárt az első napokban jelentős pénzsegély érkezett a bukaresti és a temesvári zsidóság, valamint a Joint részéről, amelynek nyomán számos jótékonyági akció mellett sikerült rendbe hozni a háború alatt tönkrement zsidó kórházat. Itt fogadták a hazatért, lerongyoló-

dott túlélőket, itt megfürödhettek, váltásruhát nyertek.

A második világháborút megelőző években a kórház udvarán, a Körös-partra néző telken, új tágas épületet emeltek. A háború után óriási erőfeszítéssel ismét lendületet vett a kórház fejlődése. Újabb 125 ágygal bővítették a nőgyógyászati osztályt. A kommunista rendszer azonban nem kedvezett ennek a fejlődésnek. 1948-ban államosították a nagy vállalatokat, iskolákat, kórházakat, köztük a Zsidó kórházat is. Ezzel lezárult a nagyváradi zsidó kórház története.

**Mózes Teréz**



# TRUMÁ -ADOMÁNY

„És készítsenek nekem szentélyt, hogy lakjam közöttük”(25:8). Rámbán szerint a Szentély építését meg kellett előznie bizonyos eseményeknek. „Miután elbeszélte az Ő-velő Izraelnek szemtől-szemben a Tízparancsolatot, és Mózes által megparancsolta számukra a micvák egy részét, melyek a Tóra legfőbb parancsai – úgy, ahogy mestereink viselkednek a csatlakozni jövő betérőkkel – akkor Izrael magára vette: megcselekszi mindazt, amit Mózes parancsolt. Szövetséget kötöttek, mostantól néppé lettek számára, Ő pedig I-sten lett nekik, amint azt kezdetől tervezte.

Megmondta: „ha figyelmesen hallgattok hangomra és megőrzitek szövetségemet, akkor választott nép lesztek nekem (19:5), és kijelentette azt is: „és ti lesztek nekem papok királysága, szent nép (uo. 6), és íme ők szentek lettek, alkalmassá váltak arra, hogy legyen Szentélyük, melyben ott lakozik a Sechiná.

Ezért parancsba adta a Hajlék elkészítését, hogy legyen egy olyan ház, mely Neki van szentelve, hogy onnan beszéljen Mózes és (általa) micvákat adjon át Izraelnek”. Nagyjából háromezer évvel később Rádin városának

rabbija, Izrael Meir (Cháfec Cháim) bejelentette: új épületet akar építtetni a jesiva számára, felkereste egy vagyonáról híres kereskedő. Felajánlotta: finanszírozza az építkezést, azzal a feltétellel, hogy az ő nevét viseli majd az új épület.

A rabbit látszólag mélyen érintette és elgondolkodtatta a kétségtelenül nagyvonalú ajánlat, válaszát így kezdte: felajánlásod dicséretes, bár sok hozzád hasonló akadna Izraelben. Ennek dacára nem áll módomban elfogadni azt, mivel a közösség egészét érdekemhez akarom juttatni azáltal, hogy hozzájárulnak az új épület elkészítéséhez.

A Cháfec Cháim a fenti verset hozta indokként, kifejtette: „mestereinktől tudjuk, hogy a Hajlék készítésekor mindenkinek volt (egyenként) annyi pénze, hogy akár egyedül is finanszírozni tudja az építkezést. I-sten parancsolata azonban úgy szól: mindenkinek (financiális) részt kell vállalni a munkálatokban. „és készítsenek frigládát sittimfából...és vond be azt tiszta arannyal”(25:10-11).

A Chizkuni szerint „méltó lett volna rá a frigláda, hogy egészében aranyból készüljön, csak

azért nem történt így, hogy ne legyen túl nehéz. Érthető, hogy ez is számított, mert a parancs úgy szól: „a szentség szolgálata van rajtuk (Kehát fiain), a vállukon vigyék” (4Mózes 7:9). „És készíts függőnyt kék bíborból, piros bíborból... és válassza el nektek a függőny a szentélyt a szentek szentjétől” (26:31-33). E függőnyről (prajchesz) azt írja a misna (Skálim 8:5): „szélessége negyven ámmá, hosszúsága húsz ámmá...és háromszáz kohén tajviltza (ennyi ember merítette a mikve vizébe).

Nehéz elképzelni, hogy ennyi emberre lett volna szükség, azonban korántsem lehetetlen. A Tiferet Jiszráel (Rabbi Jiszráel Lipsitz) a vilnai gáont idézve bizonyítja: se több, se kevesebb, pontosan háromszáz emberre volt szükség a művelethez. „Mivel a párochet szélessége negyven, hossza húsz ámmá, így a kerülete százhusz ámmá volt. Köztudott, hogy a Szentélyben az ámmá öt tefách (kb. 45 cm) volt, összesen 600 tefách volt a kerülete”, ami azt jelenti: valóban kellett háromszáz ember hatszáz keze, hogy az új párochet merítését elvégezzék. Sábát sálom!

*Darvas István rabbi*

## HERZL EMLÉKEZETE

### Részletek Stefan Zweig: A tegnap világa c. művéből válogatta Keller Tibor

... Eljött végre a vágyva vágyott pillanat, amikor a régi évszázad utolsó éve egyszermind a gyűlölt gimnázium kapuját is mindörökre becsukta mögöttünk... A családi tanács eleve úgy döntött már réges-rég, hogy tanulmányaimat az egyetemen folytatom. De melyik fakultást válasszam? Szüleim nem akartak beleszólni ebbe. A bátyám belépett már az atyai iparvállalathoz, így nekem nem kellett semmit elsietnem. Lényegében arról volt szó csupán, hogy a családnak meghozzam azt a bizonyos doktori címet, mindegy, miféle. Különös módon nekem sem volt nyomósabb okom, hogy erre, arra vagy amarra lépjek tovább. Lelkem mélyén rég eljegyeztem magam az irodalommal, és így a szaktudományok egyike sem vonzott, mi több, titokban ott élt bennem és máig sem múlt el némi bizalmatlanság az egész egyetemi hókuszpókusz iránt.

Végezetül a filozófia mellett döntöttem - valószínűleg persze nem a belső elhivatottság okán, mert a merőben absztrakt gondolkodás amúgy sem erős oldalam. De hát itt volt viszonylag a legcsekélyebb konkrét tananyag. És az „egzakt” filozófiai előadások és szemináriumok elbliccelhetőségének esélye is kedvezőnek ígérkezett. Kötelmet az egész mindössze annyit rótt rám, hogy a nyolcadik szemeszter végén disszertációt kellett benyújtanom és letennem egyetlen vizsgát. Azonnal elkészítettem hát az időbeosztásomat, három éven át az egyetemmel az égvilágon semmit sem törődni; akkor egy évig jól rákapcsolni, elsajátítani a skolasztikai tud-

nivalókat, összeütni valami diplomamunkát, és kész! Ezzel az egyetem már meg is adta nekem, amit vártam tőle: néhány tökéletesen szabad évet, hogy élni tudjak, és ügyködhessenem a művészetért.

Ha most végignézek az életemen, kevés olyan boldog pillanatra tudok visszaemlékezni, mint azokra az első, egyetem nélküli egyetemiekre. Első dolgom az volt, hogy verseimből – úgy véltem: könnyörtelen válogatást csináljak. Barátaim jobban bíztak bennem, mint én magamban – és ez döntött. Merészen elküldtem hát a költeményeket nyomban annak a kiadónak, amelyik abban az időben a német líra legrepresentatívabb megjelentetője volt, a Schuster & Löfflernek, ahol Liliencron, Dehmel, Bierbaum, Mombert versei látnak napvilágot, ama nemzedéké tehát, mely Rielkével és Hoffmannstahlal egyidejűleg részt vett az új német költészet megteremtésében.

És lássunk csodát, jelet! Egymást érték egy darabig a páratlan boldogság pillanatai, amelynek egy írói élet során később a legnagyobb sikerek nyomán sem ismétlődhetnek: jött egy levél, rajta a kiadó pecsétje, és az ember ilyenkor csak fogja, tapogatja idegesen azt a levelet, nincs bátorsága kinyitni; majd ennek a pillanata is eljön, és visszafojtott lélegzettel az olvasható, hogy íme, a könyvet a kiadó elfogadta, kiadják tehát, sőt jogot formálnak további műveimre is!

Ezek a váratlan visszhangok, melyeket a kritika baráti szavai is kísérték, felbátorítottak

egy újabb lépésre, amelyhez különben nem lett volna önbizalmam. Ugyanis már gimnazista koromban írogattam én verseken kívül kisebb novellákat és esszéket, meg is jelentettem őket a „moderne” folyóirataiban, ám ahhoz sosem volt bátorságom, hogy a nagy, „a vezető” lapok valamelyikének elküldjem ilyen próbálkozásaimat. Bécsben tulajdonképpen egyetlen ilyen rangos publikálási lehetőség adódhatott csak: a Neue Freie Presse; ez a lap választékossága, kulturális tájékozottsága, politikai tekintélye révén az egész Osztrák-Magyar Monarchia számára ugyanazt jelentette, mint az angolszász világnak a Times, a franciáknak a Temps; még a birodalmi német újságok sem büszkélkedhettek ilyen reprezentatív kulturális színvonallal.

A Neue Freie Presse tárcaszerkesztőjét úgy hívták Theodor Herzl, és ő volt az első világtörténelmi formátumú férfiú, akit életnagyságban és ily közelségből magam előtt láthattam – persze akkor még nem tudhattam, mire hívatott még a jövőben, a zsidó nép sorsának és korunk történelmének alakulását, alakítását tekintve. Helyzete akkor még korántsem volt oly tisztázott; költői kísérletekkel kezdte, hamar fény derült ragyogó újságírói tehetségére. Egy színdarabjával Herzl a Burgtheaterben is sikert aratott, és egyszeriben tekintélyes ember lett, az ifjúság bálvány, atyáink tiszteletének élvezője, míg egy nap azután váratlan fordulatot hozott az életében.

*Folytatása következik*



## Helyes megfejtést küldtek be:

Binder Vera - Ashdod  
 Ezri Edith és Pista  
 Farkas Ferenc - Netanja  
 Friedmann Idus - Kirját Bialik  
 Friedman Richárd - Bat-Jam  
 Hár Koháv Lili - Ramat-Gan  
 Horovitz Imre - Karmiel  
 Kocsis Mária - Jeruzsálem  
 Kreisler Gábor - Debrecen  
 Navon Sarah és Shmuel - Árád  
 Sámi Lajos - Debrecen  
 Zer Veronika és Györgyi - Jeruzsálem

Kérjük megfejtéseiket postán az Új Kelet, 49472 Petah-Tikva, Rehov Ahad Haam 11. címre küldjék el.

Faxon a 077/7282750-es számon várjuk a jó megoldást.

Email címünk:

ujkelet@gmail.com

## Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése:

**TÉNYLEG ROPPANT TEHETSÉGES A KEDVES NEJE SZOMSZÉD, ÉS MONDJA CSAK, MÁSSAL NEM IS PRÓBÁLKOZOTT?**

### Kérdések:

1. A Gamla Nemzeti Parkban található az ország legnagyobb vízesése, az ötven méter magas Dávid zuhatag. A sok szép túra útvonalon kívül milyen nevezetesség található még a park területén?
2. Ilana Goor egyik legismertebb alkotása a Jigal Tumarkin képzőművészt ábrázoló mellszobor. A művésznő múzeumot és galériát rendezett be házában részben más művészek, részben saját munkáival. Hol található az épület?
3. Goethe Az ifjú Werther szenvedései című regénye egy boldogtalan szerelem történetét tárja elénk. Melyik opera alapjául szolgált a történet?
4. Kinek a nevét örökíti meg a Graham-kenyér elnevezés?
5. A *muzsika hangja* c. film öt Oscar-díjat nyert,



a legjobb film mellett a legjobb rendezésért, vágásért, hangért és zenéért járót. Ki a film nő főszereplője?

6. Melyik a legnagyobb emberi sejt?

FALEMEZT ÖSSZEKÖT NANOLITER (RÓV.)	AZ EGYIK SZOBA RENDEZŐ (GYULA)	1/8 BAJT ... FARROW AMERIKAI SZINESZŰ	SORT, SOR NÉLKÜLI	EGYFAJTA SZÓFAJ	LEVERT KARÓ TELEVÍZIO (RÓV.)	KOCKÁZTATOTT ÖSSZEG	KORMÁNYZÓ	
A POÉN 1. RÉSZÉ							L	
			SZILVESZTER RADIOAKTÍV ELEM					
TÉNYT FELDERÍT	TENGERI RAGADOZÓ A POÉN 2. RÉSZÉ		ÚJPESTI SPORTKÖR IDEGEN ÉVA		TERÜLET (RÓV.) PUBBAN MÉRİK			
IFJÚSÁGI IRONK (FERENC)		ZOLTÁN ... HAZAI ÉNEKESNŐ EMBERFEJ!				NINCS NÉV (RÓV.) SIETVE TÁVOZIK		
		KÉSSSEL ELTÁVOLÍT ... RÁIKÖNEN		HARCSAFÉLE AZ IDŐ JELE				
KÓRHÁZI OSZTÁLY GRABOWSKI JELE	VÉGSŐ EREDMÉNY BŐRRE RAJZOL					GENETIKAI EGYSÉG	?	
					ANEKDOTA RÉSZEI! CSOMÓT KIOLD		TÖBBRÉSZES	
JELENTÉKTELEN TAGADÓSZÓ					TÁRSA A CÉGTÁBLÁN		NEGYED NÉGY! BIZONYÍTÉK	
OTTÓ BECÉZVE KNOCK OUT (RÓV.)	A POÉN 3. RÉSZÉ				AJÁNLOTT LEVEL JELZÉSE FÉNYKÉP			
HÁZIMOZI FEKETE ISTVÁN KACSÁJA					NÉMET NEVELŐ SZENT (RÓV.)			
		KAKAS PARJA PÁRATLAN VAGY!	FEJFEDŐ RÉSZÉ MALOM TERMÉKE	FÖLDET FORGATÓ	SZINUSZ (RÓV.) SZEREPLŐ ISKOLÁJA			
A MÚZSA CSOKJA ÄNGSTRÖM	SZOBRA SZ (GYÖRGY)	G					T	
	TÁMA-DÁSRA INGEREL LATIN NEM					ÜRES JÁRGÁNY! MÁRIA BECÉZVE		
LJHÜRT FESZÍT BENZINTARTÁLY		VAN ILYEN VÉNA IS IDŐS (RÓV.)			A FEJÉRE KÉT ÜGYNÖKI			
		HÍVÓ REBEGI AZ OXIGÉN VEGYJELE		ŐSZINTE GABONI AUTÓK JELZÉSE				
HULLÁMTÖRŐ GÁT RÉGI ISKOLA				VAJDA JÁNOS MÚZSÁJA			?	

## TANÁR ÚR KÉREM

7. Hol található az Amsterdam-sziget?
8. Mi volt az első magyar olimpiai bajnok, Hajós Alfréd eredeti neve?
9. A fenyőmag (cnobarim) az izraeli saláták népszerű ízesítője. Miért egészséges a fogyasztása?

### Válaszok:

1. Az északi Massadáként is emlegetett Gamla lakói a Második Szentély idejében felvették a harcot a rómaiak ellen. Az egykori zsinagóga, és a települések romjait is megtekintheti az idelátogató.
2. Az Ilana Goor Múzeum és Galéria Jaffóban, a Mazal Dagim utca négyes szám alatt található. A kilátótól közledve a kikötő felé útba esik az érdekes és hangulatos galéria. Külön részt képeznek a modern szobrok, köztük Moore és Giacometti alkotások, de látható itt afrikai szobor és konyhai rézedény gyűjtemény is.
3. Jules Massenet Werther c. négyfelvonásos operája. Szöveggönyvét Édouard Blau, Paul Milliet és Georges Hartmann írták. Az egyik leggyakrabban játszott Massenet-opera ősbemutatójára 1892. február 16-án került sor Bécsben.
4. Sylvester Graham nevét, aki már a XIX. században terjesztette a teljes kiőrlésű kenyér fogyasztásának fontosságát.

5. A film lényegében alapulveszi Maria Von Trapp önéletrajzi történetét. Maria (Julie Andrews) fiatal apácát az egyház elküldi nevelőnőnek az igencsak katonás viselkedésű özvegy Von Trapp (Christopher Plummer) kapitány hét pajkos gyermekéhez. A jókedvű, bájos és állandóan éneklő Maria a gyermekek kedvence lesz. A film későbbi részében a családnak már a nácik elől kell menekülnie, mivel nem hajlandóak az Ausztriát megszálló németek kiszolgálójává válni.

6. Az emberi szervezet alapkövei, a sejtek mérete a miliméter törtrészával mérhető. Még a legnagyobb sejtünk, a petesejt is csupán egytized milliméter nagyságú.

7. Az Amszterdam-sziget és a közeli Szent Pál-sziget Jules Verne Grant kapitány gyermekei című regényének egyik helyszíne, az Indiai óceánon található.

8. Hajós Alfréd, eredeti nevén Guttmann Arnold, 1878. február 1-jén született Budapesten. 1896. április 6-án rendezték meg az első olimpiát Görögországban, ahol Hajós Alfrédot, mint a „magyar delfint” ünnepelték, elismerve a hideg, mindössze tizenegy fokos vízben nyújtott sportteljesítményét.

9. A fenyőmagok segít megszabadulni a szervezetben lerakódott salakanyagoktól, mert magas az E-vitamin, kalcium- és a magnéziumtartalma. Jó hatással van a vérnyomásra, beindítja a fogyást, miközben garantálja a jóllakottság érzését.



# FENSÉGES PARADICSOMOS ÉTELEK

## Balázs Ibi heti receptajánlata



### PARADICSOMOS TOKÁNY

**Hozzávalók:** 8 paradicsom, 8 tojás, 100g póréahagyma, 2 dl tejföl, 0,5 dl olaj, 30g liszt, curry, só.

**Elkészítése:** A főtt tojásokat karikára vágjuk. Olajon aranyárgára pirítjuk a vékony szeletekre vágott póréahagymát, hozzáadjuk a liszttel elkevert tejfölt, megsózzuk, meghintjük a curryvel, majd felforraljuk. Beletesszük a meghámozott, kockára vágott paradicsomot, a tojást és még néhány percig forraljuk. Párolt rizzzel kínáljuk.

### RAKOTT PARADICSOM



**Hozzávalók:** 750g apró szemű, kemény paradicsom, 150g cérnametélt, 4 dl tejföl, 200g krémsajt, 50g vaj, 1 doboz bármilyen olajos szardínia, 1 nagy fej vöröshagyma, 4 gerezd fokhagyma, 1-1 mokkáskanál őrölt fekete bors, bazsalikom, rozmarin, kakukkfű, reszelt citromhéj, 1 csapott evőkanál ételízesítő, só.

**Elkészítése:** A cérnametéltet forrásban

lévő sós vízben megfőzzük, lecsöpögtetjük, és a fele mennyiségű olvasztott vajba forgatjuk. Közben a tejfölbe belekeverjük az ételízesítőt, az őrölt fekete borsot, a zúzott fokhagymát, a szardínia leszűrt olaját, a citromhéját, az összes többi fűszert meg a krémsajtot, és az egészet teljesen sima krémmé keverjük. Tűzálló tálba öntjük a félbevágott paradicsomot, rákenünk egy kevés sajtos-tejfölös keveréket és rátesszük a főtt cérnametéltet. Erre rámorzsoljuk a szardínia felét és a nagyon finomra vágott vöröshagymát. Kevés mártást locsolunk rá és beborítjuk a maradék paradicsommal.

Megsózzuk, rétegezzük a szardíniával, és a maradék tejfölt is ráöntjük. A vajat borsónyi darabkákban szórjuk a tetejére, és az előmelegített forró sütőben addig sütjük, amíg az étel színesedni kezd.

### TOJÁSTOKÁNY PARADICSOMOS RIZZSEL

**Hozzávalók:** 6 tojás, 1 fej hagyma, 1 evőkanál olaj, 2 dl tejföl, 150g rizs, 0,5 l paradicsomlé, 50g reszelt sajt, só, 1 kávéskanál liszt, bors.

**Elkészítés:** A főtt tojásokat karikára vágjuk. A felaprózott hagymát kevés olajon megpirítjuk, beletesszük a tojáskarikákat, sózzuk, borsozzuk, és ráöntjük a liszttel elhabart tejfölt. Felforraljuk. A rizst a maradék olajon átforrósítjuk, felöntjük a paradicsomlével, sózzuk, és puhára pároljuk. Ebből a szép sötétrózsaszín rizsből egy tálon koszorút formálunk, közepébe

tesszük a tojástokányt, és reszelt sajttal megszórva tálaljuk.

### SÜLT PARADICSOM

**Hozzávalók:** 8 db paradicsom, 150g párolt rizs, 150g borsó, 2 főtt tojás, 2 dl tejföl, 20g liszt, só.

**Elkészítése:** A paradicsomok tetejét levágjuk és félretesszük. Belsejüket kikaparjuk, és gyengén megsózzuk. A párolt rizst összekeverjük a zöldborsóval, az apró kockára vágott tojással és ezzel megtöltjük a paradicsomokat. Visszaillesztjük a paradicsomok kalapját, és vajjal kikent tűzállótálba rakjuk. Leöntjük a liszttel elkevert tejföllel, és forró sütőben megsütjük.

### SÜLT TOJÁS PARADICSOMFÉSZEKBEN



**Hozzávalók:** 8 db paradicsom, 8 tojás, 80g vaj, őrölt bors, só.

**Elkészítése:** Az egyforma nagy paradicsomok belsejét kivájjuk. Enyhén megsózzuk, borssal ízesítjük. Egy vajjal vastagon kikent tűzálló tálba rakjuk. Minden paradicsomba ütünk egy tojást, megsózzuk, és forró sütőben 10-12 percig sütjük.



## Fedezd fel a héber nyelvet!

### Üzenetek átadása

A MEM-SZÁMECH-RÉS (מ-ס-ר) hármas gyökből az átadást jelentő fogalmakra alkot szavakat a héber nyelv.

A moszér (מוסר), nőnemben moszeret (מוסרת) azt jelenti, hogy átad valamit valakinek. Főnévi igeneve limszor (למסור), vagyis átadni. A szó – negatív jelentéstartalommal – a magyar jassnyelvbe is átment: a „bemószerolni” értelmébe valakit „átadni”, beárulni.

A möszirá (מסירה) – átadás. Levél, üzenet.

A meszer (מסר) jelentése: üzenet.

Ebből származik a mászóret (מסורת), a hagyomány, míg a mászorti (מסורתי) hagyomány-követő, vagy konzervatív.

A „Jáhádut mászortit” (יהדות מסורתית)-nak nevező vallási áramlat – Amerikában konzervatív, Magyarországon neológ az elnevezés – az ortodoxnál modernebb, a reformnál kevésbé liberális hitelveket vall.

A legrégebbi, az utókorra hagyományozott, pontozással ellátott kézírásos Biblia-szövegeket „maszóra-szövegeknek” neve-

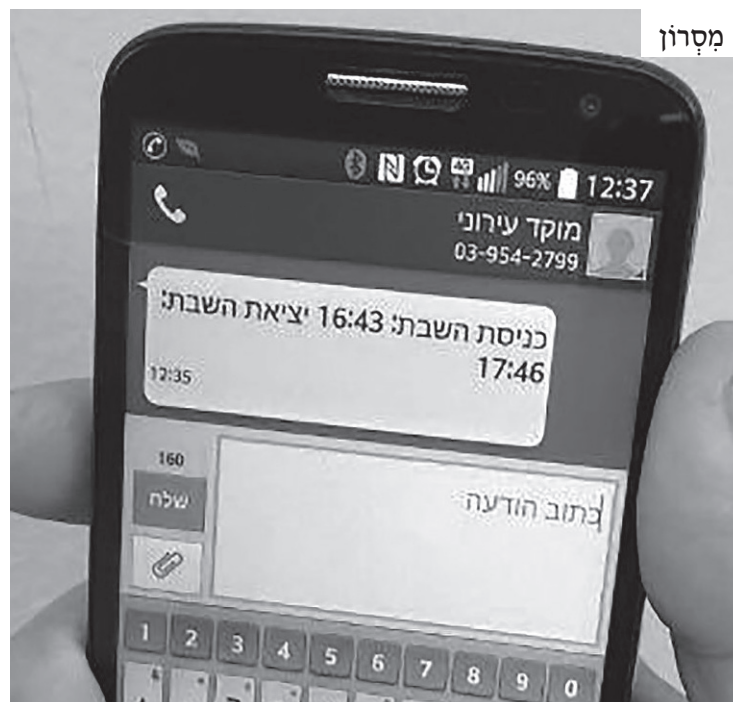
zik a szakemberek.

Ugyanez az alapja a muszár (מוסר), azaz az erkölcs szónak is.

A héber nyelvújítás technikai szakszava a mimszár (ממסר), ami relét, átjátszó rádió- vagy televízió-adót jelent. A timszóret (תמסורת) mechanikai erőátvitel, transzmisszió.

Ennél is újabb keletű a miszron (מסרון), ami az sms héber megfelelője.

**Halmos László**  
Héber nyelvtanítás:  
052-3260834  
izraelihrlevel@gmail.com





## MŰSORAJÁNLÓ

Február 19. csütörtök	Február 20. péntek	Február 21. szombat	17:15 Felmegyek a miniszterhez	19:00 Híradó
<p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Kihívások</p> <p>16:30 Híradó gyerekeknek</p> <p>16:54 Mormogások</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mábát</p> <p>21:00 Hely a csúcson</p> <p>21:55 Minden, ami Pete</p> <p>22:25 Édenkert nőknek</p> <p>23:20 CSI - New York</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>09:00 A nap hívása</p> <p>11:00 Erről beszélünk</p> <p>12:30 Központi játszma</p> <p>13:00 Eichler Jákó</p> <p>13:30 Biztos recept</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:30 Huszonhárom perc</p> <p>15:00 Jogi kérdés</p> <p>16:00 Sai Li otthona</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Média</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>19:00 Kidon és Ben Simon</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 A szerkesztőség</p> <p>22:30 Itt és most</p> <p>00:00 Az éjszaka hírei</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:40 Híradó</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Horvát krónika</p> <p>08:00 Ecranul Nostru</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Csodabogár</p> <p>09:30 Híradó</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Mesélő cégtáblák</p> <p>10:30 Elcserélt lányok</p> <p>11:15 Don Matteo</p> <p>12:10 Párizsi helyszínelők</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:25 Világörökség</p> <p>15:45 A burgonya kultúrtörténete</p> <p>16:30 A kunok</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:25 Dunasport</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Észak és Dél</p> <p>21:05 Don Matteo</p> <p>22:10 Dunasport</p> <p>22:15 Egy szoknya... egy nadrag</p> <p>Sóvári, a színész szerelmes, de választottjának más is udvarol. A vetélytársát női ruhába öltözve leckézteti meg.</p>	<p>TV1</p> <p>15:00 Kérdezd a rabbit</p> <p>15:30 9-2-9</p> <p>16:30 Híradó</p> <p>16:57 Pénteken ötkor</p> <p>18:00 Így történt</p> <p>18:30 Szombatfogadás</p> <p>19:00 Egyetek velem</p> <p>19:58 Napló</p> <p>21:30 Minden, ami Pete</p> <p>22:00 Igazi acél</p> <p>TV2</p> <p>06:20 A reggel világa</p> <p>10:00 Zárszámadás</p> <p>10:30 Média</p> <p>11:00 Izraeli hullámsáv</p> <p>11:30 Álomvilág</p> <p>12:00 Ellenzék</p> <p>12:30 Egészség</p> <p>13:30 Hírek arabul</p> <p>14:00 Toker, délben</p> <p>15:00 Gyerekhíradó</p> <p>15:30 Biztos recept</p> <p>16:05 Erről beszélünk</p> <p>17:30 Azt mondják, itt volt</p> <p>18:00 101-es szoba</p> <p>18:30 Biztos recept</p> <p>19:10 Segev konyhájában</p> <p>19:58 Péntek esti stúdió</p> <p>21:30 Minden mozgásban</p> <p>23:00 Ünneplés</p> <p>23:30 Zenészek</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:40 Híradó</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Rondo</p> <p>08:00 Alpok-Duna-Adria</p> <p>08:30 Híradó</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Pannon expressz</p> <p>09:30 Híradó</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Magyar első</p> <p>10:20 Elcserélt lányok</p> <p>11:10 Don Matteo</p> <p>12:05 Észak és Dél</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Kívánságkosár</p> <p>15:25 Világörökség</p> <p>15:45 Egy marék élet</p> <p>16:30 A tenger kincsei</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Rocca parancsnok</p> <p>21:05 Don Matteo</p> <p>22:15 Columbo</p> <p>Mark McAndrews televíziós producer vezetői kinevezést kap New Yorkba, mire ambiciózus beosztottja, Kay Freestone, aki egyben a szeretője is, azt várja, McAndrews-ot jelöli meg utódjául.</p>	<p>TV1</p> <p>07:30 Gyermekműsorok</p> <p>10:05 I, Carly</p> <p>11:00 Történetmesélők</p> <p>12:00 Mábát seni</p> <p>13:00 Tikotin</p> <p>14:00 Zenészek</p> <p>14:45 Tesztvezetés</p> <p>15:15 Hatvan perc</p> <p>16:00 Glóbusz</p> <p>17:00 Hírek</p> <p>17:30 Telecinema</p> <p>18:00 A séf segítségével</p> <p>18:55 Szombatfogadás</p> <p>Dov Elbaummal</p> <p>19:25 Megható lelkek</p> <p>19:58 A hét hírei</p> <p>21:00 Világlátó</p> <p>22:00 Zsidó otthon</p> <p>22:30 Vaclav Havel</p> <p>TV2</p> <p>06:15 Kidon és Ben Simon</p> <p>07:30 Gyerekhíradó</p> <p>08:00 A séf ajánlásával</p> <p>08:30 A nap hívása</p> <p>11:00 Izraeli kapcsolat</p> <p>11:30 Lelki beszélgetés</p> <p>12:00 Izrael felfedezése</p> <p>12:30 Kidon és Ben Simon</p> <p>13:15 Biztos recept</p> <p>13:45 A séf ajánlásával</p> <p>14:15 Zenészek</p> <p>14:45 Erről beszélünk</p> <p>16:00 Fuss a millióért</p> <p>17:30 Világrend</p> <p>18:00 Sajtóklub</p> <p>19:58 Híradó</p> <p>21:00 Fuss a millióért</p> <p>22:45 Taxi driver</p> <p>23:30 Ünneplés</p> <p>00:00 Éjfél hírek</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>06:55 Öt kontinens</p> <p>07:25 Másfélmillió lépés Magyarországon</p> <p>08:20 Élő egyház</p> <p>08:45 Isten kezében</p> <p>09:15 Akadálytalanul</p> <p>09:45 Novum</p> <p>10:15 A tűz - A természet őserije</p> <p>11:10 Csodabogár</p> <p>11:40 Fekete gyémántok</p> <p>Berend Iván, a visszavonult élő tudós egy nap beleszeret a szépséges színhordó lányba, Evilába. Ám konkurens elrabolja a lányt.</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:05 Ízörzök</p> <p>13:40 Belle és Sebastien</p> <p>14:10 A Rochefort-i kisasszonyok</p> <p>16:15 Önök kérték</p>	<p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Patika</p> <p>20:05 Önök kérték</p> <p>21:05 Az élet sava-borsa</p> <p>21:55 A Rózsaszín Párduc bosszúja</p> <p>23:45 Heti hírmondó</p> <p>Február 22. vasárnap</p> <p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Kiszolgálás nélkül</p> <p>16:30 Állatmentés</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mabat</p> <p>20:50 Kosárlabda</p> <p>22:45 Törvény és rend</p> <p>23:30 Híradó</p> <p>TV2</p> <p>06:25 Szivárványreggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:00 A házatok többet ér</p> <p>11:03 Gourmand és a pita</p> <p>11:30 Helyi fiatalok</p> <p>12:15 A város íze</p> <p>12:45 Együtt, vagy külön</p> <p>13:15 Nyitott vonalak</p> <p>13:45 A múlt hírei</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:15 Sokkoló álom</p> <p>14:30 Kíváncsiskodók</p> <p>15:00 Mit szóltok hozzá?</p> <p>15:45 Közös számla</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Tények</p> <p>21:40 Kedves ország</p> <p>22:45 Választások</p> <p>23:25 Éjszakai élet</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Vatikáni híradó</p> <p>08:00 Életkerék</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Isten kezében</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Mesélő cégtáblák</p> <p>10:35 Elcserélt lányok</p> <p>11:20 Az élet sava-borsa</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Közvetítés a parlamentből</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Hölgyek öröme</p> <p>21:00 Don Matteo</p> <p>22:10 Székelyföldi betyárok</p> <p>23:05 Kultikon</p> <p>23:25 Új Eldorado</p> <p>00:45 A Rózsaszín Párduc</p>	<p>Február 23. hétfő</p> <p>TV1</p> <p>15:30 I, Carly</p> <p>16:00 Álomvilág</p> <p>16:25 Első kiadás</p> <p>16:50 Mormogás</p> <p>17:34 Híradó gyerekeknek</p> <p>18:00 Izrael választ</p> <p>19:00 Rádás</p> <p>19:58 Mábát</p> <p>20:40 Futball</p> <p>23:30 Hírek</p> <p>TV2</p> <p>06:25 Szivárványreggel</p> <p>09:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>10:05 A házatok többet ér</p> <p>11:03 Sütés-főzés</p> <p>11:40 Helyi fiatalok</p> <p>12:30 A legjobb recept</p> <p>12:45 Kneszet</p> <p>13:15 Haboskáv</p> <p>13:45 Holdudvar</p> <p>14:00 Dan és Mozli</p> <p>14:30 Kíváncsiskodók</p> <p>15:05 Mit szóltok hozzá?</p> <p>15:45 Közös számla</p> <p>16:45 Első kiadás</p> <p>17:30 Rendet teszünk</p> <p>18:00 Hatórás vendégünk</p> <p>18:50 Sztárok</p> <p>19:58 Hírek</p> <p>21:00 Tények</p> <p>21:40 Kedves ország</p> <p>22:45 Választások</p> <p>23:25 Éjszakai élet</p> <p>DUNA TV</p> <p>06:25 Gazdakör</p> <p>07:00 Kárpát expressz</p> <p>07:35 Vatikáni híradó</p> <p>08:00 Életkerék</p> <p>08:35 Közbeszéd</p> <p>09:00 Isten kezében</p> <p>09:35 Térkép</p> <p>10:05 Mesélő cégtáblák</p> <p>10:35 Elcserélt lányok</p> <p>11:20 Az élet sava-borsa</p> <p>13:00 Híradó</p> <p>13:25 Közvetítés a parlamentből</p> <p>17:30 Térkép</p> <p>18:10 Elcserélt lányok</p> <p>19:00 Híradó</p> <p>19:35 Közbeszéd</p> <p>20:05 Hölgyek öröme</p> <p>21:00 Don Matteo</p> <p>22:10 Székelyföldi betyárok</p> <p>23:05 Kultikon</p> <p>23:25 Új Eldorado</p> <p>00:45 A Rózsaszín Párduc</p>



**Február 24. kedd**

TV1  
15:30 I, Carly  
16:00 Állatmentés  
16:25 Híradó gyerekeknek  
16:50 Mormogás  
17:34 Hírek gyerekeknek  
18:00 Izrael választ  
19:00 Rádás  
19:58 Mábát  
21:00 Roz  
22:05 Politika  
23:05 Jönnék a zsidók  
23:30 Hírek

TV2  
06:25 Szivárványreggel  
09:05 Mit szóltok hozzá?  
10:03 A házatok többet ér  
11:03 Hét nap, hét étel  
12:45 Tengeralattjáró  
13:15 Harmadik olvasat  
13:45 Holdudvar  
14:00 A múlt hírei  
14:30 Kíváncsiskodók  
15:05 Mit szóltok hozzá?  
15:45 Közös számla  
16:45 Első kiadás  
17:30 Rendet teszünk  
18:00 Hatórás vendégünk  
18:50 Sztárok  
19:58 Hírek  
21:00 Master chef VIP  
22:25 Házasság gyerekekkel  
23:00 Éjszakai élet  
23:35 Az éjszaka hírei

DUNA TV  
06:25 Gazdakör  
06:40 Híradó  
07:00 Kárpát expressz  
07:35 Roma magazin  
08:00 Domovina  
08:35 Közbeszéd  
09:00 Novum  
09:35 Virágzó ország  
10:00 Parlamenti közvetítés  
17:00 Vándorszínház  
17:30 Térkép  
18:10 Elcsereált lányok  
19:00 Híradó  
19:35 Közbeszéd  
20:05 Rex felügyelő  
21:00 Don Matteo  
22:10 Titokban  
Honkongban  
*Bonyolult konspirációk egy furcsa szerelemben.*

**Február 25. szerda**

TV1  
15:30 I, Carly  
16:00 Kiszolgálás nélkül  
16:30 Híradó gyerekeknek  
17:34 Híradó gyerekeknek  
18:00 Izrael választ  
19:00 Rádás  
19:58 Mábát  
21:00 Roz  
22:00 VICE  
22:30 Elfeljtett hangok  
23:00 Éles kép  
23:30 Hírek

TV2  
06:20 A reggel világa  
09:00 A nap hívása  
11:00 Erről beszélünk  
12:30 Közvélemény  
13:00 A politika világa  
13:30 Biztos recept  
14:20 Hegyes ceruza  
14:30 Kíváncsiskodók  
15:00 Fuss a millióért  
16:45 Első kiadás  
17:30 Rendet teszünk  
18:00 Hatórás vendégünk  
19:00 Kidon és Ben Szimon

19:58 Híradó  
21:00 Fuss a millióért!  
22:45 Taxisofőr  
23:15 Az éjszaka világa

DUNA TV  
06:25 Gazdakör  
07:00 Kárpát expressz  
07:35 Srpski Ekran  
08:00 Unser Bildschirm  
08:35 Közbeszéd  
09:00 Akadálytalanul  
09:35 Térkép  
10:05 A kommunizmus áldozatainak emléknapja  
11:10 Don Matteo  
12:10 Rex felügyelő  
13:00 Híradó  
13:25 Kíváncsiskodók  
15:30 Emléknapi  
16:00 A Tisza  
16:55 Vidékességek  
17:30 Térkép  
18:10 Elcsereált lányok  
19:00 Híradó  
19:35 Közbeszéd  
20:05 Emléknapi  
21:10 Don Matteo  
22:25 Fapad  
22:55 Vakond



**Kulin Zoltán a kárpátaljai megyei televízió és rádió vezérigazgató-helyettese, a Magyar Televízió és a Duna Televízió egykori határon túliakról szóló műsorainak (Palackposta, Határok nélkül, Régiók, Világunk) (társ) műsorvezetője és tudósítója.**

*Szeretettel a "Világunk" adásában  
Kulin Zoltán*

Hétfőn a Duna Televízió Székelyföldi betyárok című dokumentumfilmjére esett a választásom egyrészt azért, mert barátom és kollégám, Zsigmond Attila rendezte és forgatta, másrészt mert érdekel annak a három felső-háromszéki és kászonszéki XX. századi betyárnak az élettörténete, akiket a kommunista hatalom katonaszökevényekként üldözött, a szegények pedig pártfogóikként tiszteltek (Duna 22.10). Kedden maradunk a Duna Tévénél. Vándorszínház, csodavilág a címe annak a magyar ismeretterjesztő filmnek, amellyel Bácska, Bánát, Baranya és Muravidék tájaira kísérhetjük el útjukon a legendás délvidéki Tanyaszínházat (Duna 17.00). Szerdán a Tisza – a magyarok folyója ismeretterjesztő filmet emelném ki. (Duna 16.00).



**Heti csillagjósolás**

**Kos (03.21.-04.20.)**

Úgy érzi, hogy már-már visszahúzódónak kell lennie, ami talán félelmet és rossz érzéseket kelthet Önben. Ha azonban ellenáll ennek a készletnek, akkor szerelem és elégedettség a jutalma.

**Bika (04.21.-05.21.)**

Ezen a héten az Ön uralkodó bolygója a Vénusz, együtt áll a Marssal, és jó fénykörben a Bika jegyével. Ez a két bolygó szerető szívről gondoskodik. Azonban túl sok területen kell megfelelnie másoknak, így csak apróbb lépésekkel juthat előbbre.

**Ikrek (05.22.-06.21.)**

A Mars és a Vénusz együtt áll a Halak jegyében, az Ön X. napházában. Most több stresszel kell számolnia a hivatásában. Legyen óvatos! Ne veszítse el a humorérzékét, ha valami rosszul sikerült, kenje a csillagokra.

**Rák (06.22.-07.22.)**

Nem mindegy, hogy milyen táplálékot vesz magához, az sem mindegy, hogy mit és mennyit iszik. Egészségesebben kellene élnie, és ennek megfelelően kellene összeállítania a menüt. Töltsön minél több időt a szabadban.

**Oroszlán (07.23.-08.22.)**

A Nap szemben áll az Oroszlán jegyével, ami már önmagában is kellemes, hiszen az Ön uralkodó bolygója ragyog. Nem sokára a Jupiterrel is szemben áll majd, amitől jelentősen javul a közérzete.

**Szűz (08.23.-09.22.)**

A Vénusz szemben áll Önnel, és ez kedvező hatással lesz az életére. Barátságossá, kedvessé és ragaszkodóvá teszi Önt. Sajnos, a Mars is szemben áll az Ön jegyével, ez heves érzelmeket korbácsolhat – próbáljon uralkodni magán!

**Mérleg (09.23.-10. 22.)**

Az Uránuszt a Hold támadja, emiatt nehezebben tud dönteni. Természetesen mindent jól meg kell gondolnia, és tiszta fejre van szüksége. Ha lassan jár, tovább ér - ez a paradoxon mondás most különösen illik Önre!

**Skorpió (10.23.-11. 21.)**

A Merkúr már előre halad, ám az Uránusz még mindig sok energiáját emészt fel – de a Mars, az Ön hagyomány szerinti uralkodója a Halak jegyében látható, és segít Önnek ellenállni!

**Nyilas (11.22.-12.20.)**

Sajnos, ezen a héten, segítség nélkül nem sikerülhet semmi, ne adja fel, ha valami nem jön össze, forduljon kollégáihoz, barátaihoz, családjához.

**Bak (12.21.-01.19.)**

A Merkúr már előre halad - a hét könnyűnek látszik, de nem lesz az. Maradjon higgadt, amennyire csak tud. Bak természete ezen a héten komolyan a hasznára válhat, a szívósság, a kitartás, és a nyugalom segítenek.

**Vízöntő (01.20.-02.18.)**

A környezete azon töri magát, hogy Önnek segítsen - viszont csak azon lehet segíteni, aki hagyja is ezt. Jó lenne, ha most Ön is elfogadná mások felajánlásait.

**Halak (02.19.-03.20.)**

Joggal érezheti a legszerencsésebbnek magát: a Vénusz, a Mars és a Neptun is a Halak jegyében áll. Akadhat némi kellemetlenség, de magánélete egyértelműen jól alakul majd.

A TELEVÍZIÓK MŰSORSZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜKÖN!

A **Kol Jisráel** magyar adását élőben, izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón, a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:

Észak- és Középső-Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel-Aviv és körzete - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér-Seva - FM 107.3.

Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.



## GYERTYAGYÚJTÁS

2015. február 20.  
5775. ádár 1.

### Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 16:53  
Tel-Aviv 17:08  
Haifa 16:58

### A szombat kimenete:

2015. február 21.  
5775. ádár 2.

Jeruzsálem 18:08  
Tel-Aviv 18:09  
Haifa 18:07

TRUMÁ

## VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,8650 sekel  
Euro 4,4151 sekel  
Angol font 5,9395 sekel  
Svájci frank 4,1515 sekel

## ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

### Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

### Felelős kiadó:

Chaia és Georg Edri

### Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora  
Balázs Ibi  
Halmos László  
Keller Tibor  
dr. Kende György  
Krasznai Éva  
Nagy Tímea  
Peer Gideon  
Róna Éva  
Sándor Judit  
Schnapp Lea  
Singer Arje  
Surányi J. András  
Tarr Miriam

### Tördelés:

Sly Design

### A szerkesztőség címe:

49472 Petah Tikva  
Ahad Haam 11.

Tel: 052/7265-631

Fax: 077/7282-750

e-mail: [ujkelet@gmail.com](mailto:ujkelet@gmail.com)

### Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

### Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.

A szerkesztőség nem felel  
a hirdetések tartalmáért.  
Kéziratokat nem őrzünk

# Örömteli családi esemény az Új Kelet háza táján



A napokban esküdött örök hűséget egymásnak Iaptulajdonosunk, Georg Edri középső fia Janiv és választottja, Anna. A magyar gyökerű családból származó menyasszonyt 300 vendég előtt kísérték a hüpa alá szülei.



Georg, Janiv és Chaia Edri

Az elegánsan feldíszített Gaia rendezvényteremben, Nesz Cionán gyűlt össze a család és a barátok. A várakozást kellemes zene és fantasztikus ételkülönlegességek tették élvezetessé, miközben a fiatal párról készült vidám képeken csodálhattuk meg a gyönyörű menyasszonyt és elegáns völegényét.

Janiv és Anna három év ismeretség után kötöttek házasságot, a ceremóniára szefárd szertartás szerint került sor. A hajnalig tartó lagziban ételben, italban és jókedvben nem volt hiány.

A szerkesztőség nevében sok boldogságot kívánunk a fiatal párnak!



Az Edri fiúk és a menyasszony

## Herzl emléknep a budapesti Izraeli Kulturális Intézetben



A hónap elején nyílt meg Budapesten az Izraeli Kulturális Intézetben az első, a jeruzsálemi Herzl Múzeumot alapító Herzl Tivadar központ a világon. A Központ fő feladata, hogy bemutassa az 1860-ban a Magyar Királyságban, Pesten született Herzl Tivadar életét és munkásságát. Az ő politikai szervezőmunkája nélkül, melynek során megszervezte a Cionista Kongresszusokat, Izrael állama csupán álom maradt volna.

A megnyitón a magyar kormány részéről Dr. Rétvári Bence, államtitkár köszöntötte a résztvevőket és méltatta Herzl munkásságát. Ilan Mor, Izrael Állam budapesti nagykövete igen szuggesztív megemléke-

zést tartott. Dr. Rachel Koroza, mint tanár szólalt fel. Előadásában arról értekezett Mit?, Miért?, Hogyan? tanítsunk a jövő ifjúságának. Az emléknep kerekasztal beszélgetéssel zárult.

A Herzl Központ összekötő kapocsként szolgál Magyarország és Izrael között, hiszen a korai cionista gondolkodók közül számosan magyar származásúak voltak. Bemutatja továbbá a magyar nacionalizmus és a zsidó (cionizmus) közötti párhuzamokat, mindkettő hasonló körülmények között született a XIX. században.

A Központ bemutatja a cionizmus történetét, összpontosítva a magyar vonatkozásokra, a lehető legszélesebb közösséget célozva meg, beleértve ebbe a magyar egyetemista és középiskolás fiatalokat, és a budapesti zsidó negyed meg látogató turistákat is. A legmodernebb technikával felszerelt interaktív központban érintőképernyők, három nyelvű információs anyagok és játékok mutatják be Herzl és társai munkásságát, archív képekkel, rekonstruált hanganyagokkal.

Lévai György/Budapest

**Kiváló magyar szakácsnő,  
főzést és házvezetést vállal  
elsősorban Netanyán  
és környékén.  
053-28-59-079**

Elkötelezett, gyakorlott,  
magyarul beszélő  
**METAPELETET**  
keresünk egy 86 éves férfi mellé  
Haifára.  
Jelentkezés: 050/738-3679



## KÖZPÉNZ

A televízióban látom, hogy a first lady, Sarah Netanjáhu bemutatja, milyen áldatlan állapotok uralkodnak a Balfour utcai elnöki rezidencián Jeruzsálemben. Kopott bútorok a konyhában, szakadt, felfeslett szőnyeg, beázás, rosszul záródó ajtók. Szép húzás, így választások előtt. Már majdnem együttérzünk, szegény asszony, pont olyan problémákkal küzd, mint mi mindnyájan, alig futja lakáscsinosításra a havi kosztpénzből. Mielőtt elmorzsolnák könnyeiket szíves figyelmükbe ajánlom az Állami Számvevőszék frissen nyilvánosságra hozott jelentését, miszerint a Netanjáhu család "szűkös" állami apanáza a rezidencián 2009-ben "csupán" 1,8 millió sékel volt, de a csúcson, 2011-ben elérte a 3,1 milliót is. Később csak azért nem fokozódott a költségek, mert a sajtó megszéllőztette az állami pénz kétkézzel szórását, mire az elnöki család némileg visszafogta magát, és 2013-ben "csak" 2,4 milliót költöttek. Na nem az állami tulajdon felújítására, csupán ételre, italra, ruhára, fodrászra, sminkesre, takarításra. Ja, és a saját tulajdonú jeruzsálemi villa, valamint a ceasariai nyaraló karbantartására, berendezésére. Mivel évente néhány napot ott is eltölt a miniszterelnök és családja, annak teljes költsége szintén az adófizetőket terheli. Félek mélyebben belegondolni, hogyha kicsiben így bántak az ország pénzével, vajon mi lehet a helyzet az állami költségvetésben. Hány privát barátot, érdektársat finanszíroztunk az elmúlt években az államkasszából?

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban  
nem talál Új Keletet,  
hívja a BÁR céget,  
ahol megmondják,  
**HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**  
Telefon: 03-607-0707